

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

72.
p. 1. 2.
f. Fallas thens Sjælens
fot Sødramom, til at
ans folle saligheters Fund,
Søds forlættelse, Luc. 3: 3-
Suds inderlige barnsøjer
opsangen * of bødene
* 3: 8 6: 12. Mat. 4: 2.
* them, som sitta i,
och sitta i vāra
St. 9: 2. 42: 7.
Mat. 4: 16.
* hēffes i Sude
* then dagen,
* Luc. 2: 40.

74.
II. 8. Christi fōdelse.
vård em hēddar, the ther waldet
9. Och si, Sødramens gmaet srod nār
och Sødramens Flubet Fringsken them, och
werdo storliga fōdelse.
10. Och sode singelen til them,
fōdelse: Et, Iag bedat eder
brillen alle foffena medefar
11. En i dag ar eder fōd-
at Christus, Sødram i
12. Och thet fōd-
stolen sinna Sødram,
derlagd i en frue
of then blinde,
de Gud
14. Ica
15. Ica
16. Ica

Christi fōdelse.
vård em hēddar, the ther waldet
9. Och si, Sødramens gmaet srod nār
och Sødramens Flubet Fringsken them, och
werdo storliga fōdelse.
10. Och sode singelen til them,
fōdelse: Et, Iag bedat eder
brillen alle foffena medefar
11. En i dag ar eder fōd-
at Christus, Sødram i
12. Och thet fōd-
stolen sinna Sødram,
derlagd i en frue
of then blinde,
de Gud
14. Ica
15. Ica
16. Ica

morgonbris

Ni klarar åren med glans

Det är inte åren som knäcka en. I många fall är det ett oförståndigt levnadssätt. Frukt och grönsaker behövs i större utsträckning — framförallt Fyffes, som är *den verkligt nyttiga* läckerheten.

FYFFES-KELLOGG'S-MJÖLK
Ögonblickligt färdig, läcker,
lättsmält och nyttig anrättning.

En bild säger mera

Foto: IFA, STHLM.

Denna illustration är utförd i 30 linjers raster. Vidstående förstoring, skala: 10—1, visar ett parti vid foten av askkoppen. Bemärk rasterpunkternas övergång från ljus till skugga och den skärpa de, trots förstoringen, uppvisar.

Kvaliteten faller avgörandet

Goda varor, snabba, pålitliga leveranser — se där vad som fordras, och det hela beror på den personal som utför arbetet.

På organiserad personal kan man alltid lita!

EN BILD SÄGER MERA

ÄN TUSEN ORD

KLICHÉER

TECKNINGAR

RETUSCHER

Det finnes ett gammalt kinesiskt ordspråk som lyder:

"En bild säger mera än tusen ord"

Ni har säkerligen hört det många gånger, — och är det inte sant — även i vår jäktande, nervösa tid...

Sanningen.... främför allt

Kameran ljuger inte. På basis av detta bygger den moderna illustrationen sin framgång — Så som aldrig förr firar den triumfer i reklam, tidningar och böcker — i allt som vill vara vederhäftigt.

Denna annons är till idé, text och utförande, helt framställd av

**KOOPERATIVA
KLICHÉANSTALTEN**

Tel. N. 5531 • STHLM • Herkulesg. 28

Nästa Jul

i eget hem!

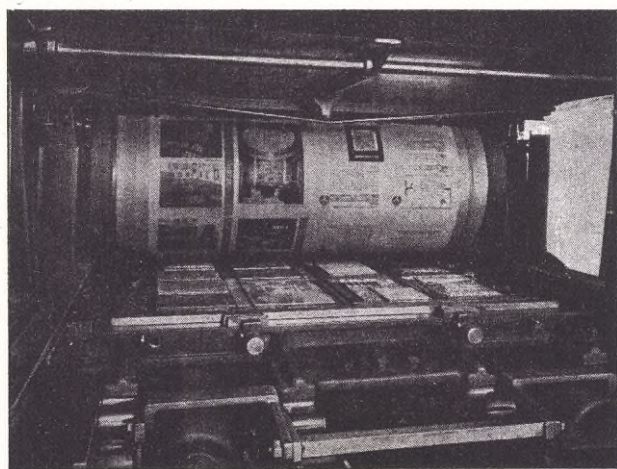
Drömmen om en egen stuga kan bli verklighet.

•
Bygg en av Stockholms stads småstugor.

**STOCKHOLMS STADS
TRÄDGÅRDSSTÄDER**

Vänd Eder till
**Småstugebyrån,
STADSHUSET**

Den goda illustrationen och det goda trycket äro de 2 samverkande faktorerna vid framställningen av effektivt

BEKLAMTRYCK

Ett fackmässigt och omsorgsfullt arbete erhåller Ni alltid hos

BRÖDERNA LAGERSTRÖM

BOKTRYCK • LITOGRAFI • OFFSET
KLARA S. KYRKO GATA 14, STHLM. TEL. N. 31880

FALU YLLEFABRIKSA-B SÅGMYRA

Specialtillverkning av

HEMSLÖJD SGARNER

(såsom Skåne- och Vepgarner, Nöthårsgarner)

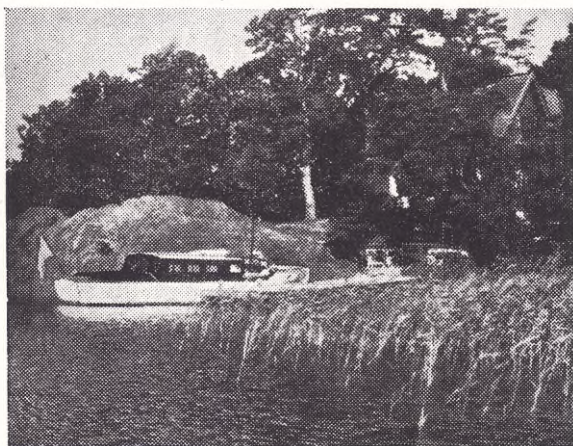
SVENSKULLSGARNER

alla slag såsom Vadmalvarp, Vadmalsväft, Strump- och Koftgarner.

ULL och STICKYLLE mottages till spinning av GARNER samt till vävning av FILTAR, SCHALAR och TYGER.

HEMVÄVDA TYGER till beredning och färgning.

Även för en blygsam summa kan Ni förvärva en av de begärliga

TYRESÖ

tomterna. Betalningsvillkoren äro dessutom synnerligen förmånliga. Res ut och gör Ert val! Bland de vackra skogs- och sjötomterna med utmärkta bad- och fiskevatten, som nu erbjudas, finner Ni säkert Er idealtomt. Obs! Endast 23 km fr. Gust. Ad. torg.—Bussar från Ringvägen.—Tomterna visas alla dagar efter överenskommelse. TYRESÖ FÖRVALTNINGS A/B • Tel. Tyresö 22

Lucks kaffe

Försändelser till landsorten
expedieras fraktfritt vid
order om 2½ kg.

"Alltid samma goda kaffe"

Som morgonbrisen — ren och
uppfriskande —

sådan är aromen hos Lucks kaffe.

Samvetsgrant kontrollerat från plantagen till
koppen är det kaffet för även ekonomiskt nog-
räknade husmödrar, som sätta en ära i att ej
endast servera **kaffe** utan **gott kaffe**.

Percy F. Luck & Co. Handelsaktiebolag.

1.600 kvm. MASONITE

enbart i H. S. B:s kvarter
"Nybygget" i Göteborg

MASONITE i 4 kvaliteter:

HÄRDAD

HÅRD

HALVHÅRD

PORÖS

P. WIKSTRÖM J:r, Stallgatan 3, Stockholm. Tel. 9925

ORREFORS BLOMSTERSTÄLL

i varje svenskt hem är nu ytterligare
möjliggjort genom den serie enkla,
släta blomglas, som bruket i dagarna
upptagit i sin tillverkning.

Efterfråga dessa blomsterställ hos
Eder Glas- eller blomsterhandlare!

gör pengarna

dryga —

köp i

konsum

Hansa —
en läcker
svensk
mjukost
från

MJÖLKCENTRALEN

Lantmännens Mjölförsäljningsförening u. p. a.

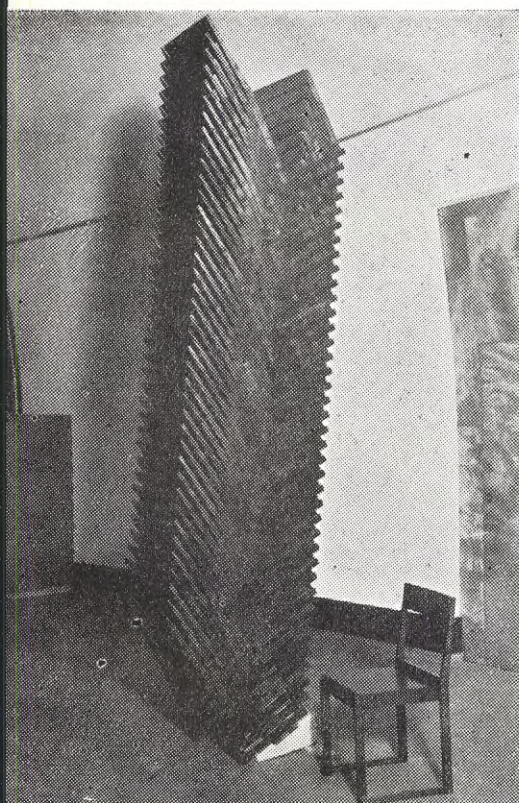
FMR

**Fenix
Druvan
Stranden
Kungsparken**

EN MÅLTID PÅ DESSA
RESTAURANGER GÖR EN
GLAD - GOD - NÖJD

Aktiebolaget

Malmörestauranger

STAPELBAR STOL

för Folkets Hus, samlingsalar m. m.

40 stolar av denna nya typ förvaras väl skyddade på
samma golvutrymme som 2 stolar av den gamla typen.

Vi äro även specialister på vanliga klaffbänkar för
biografer m. m.

AKTIEBOLAGET
SVENSKA MÖBELFABRIKERNAS
B O D A F O R S

Husmödrarnas bankräkning

I hushållskassan har man i allmänhet medel för att täcka de närmaste dagarnas utgifter, dels också medel för att verkställa betalningar, som skola göras först om någon vecka eller ännu längre fram. Denna senare del av hushållskassan lämpar sig för insättning på sparkasseräkning. Där äro pengarna i säkerhet, där förränta de sig, där äro de lätt disponibla.

**STOCKHOLMS
ENSKILDA BANK**

FACKFÖRENINGSS

RÖRELSSEN

REDAKTÖR:
SIGFRID HANSSON

Kostar pr år kronor 6: 15,
pr halvår... kronor 3: 15.
Prenumeration kan verk-
ställas genom postverket
eller direkt hos utgivaren
LANDSSEKRETARIATET
Barnhusgat. 18, Stockholm

DEN SVENSKA LANDSORGANISATIONENS VECKOTIDSKRIFT

Om Ni köper tomt hos oss

blir Ni ägare till tomt å välbeläget område med goda kommunikationer och bekvämligheter (Hägersten och Tureberg).

Om Ni uppför Eder villa med *trä* och *tegelvaror* från våra verk vid Hägersten och Heby blir Ni ägare till en förstklassig och stabil villa.

OLSSON & ROSENLUNDS A-B

Dalagatan 1 C

Tel. N. 311 10

DEN MODERNA MÄNNISKANS JUL är i förtätat bildspråk återgiven på omslaget till detta Morgonbris decembernummer. Legendens heliga stjärna, som för mer än nitton sekler sedan strålade ned över stallet i Betlehem, lyser åter över madonnan, denna bild av det suveräna moderskapet, som i vår tid lyftes allt högre upp i tanke och föreställning. Den Heliga Skrift ligger uppslagen, så att vi kunna läsa budskapet Frid på jorden och människorna en god vilje. Budskapet om det rättfärdighetens rike, som också är de kämpande folkens dröm. Och den bruna pepparkaksgumman minner oss på ett både lustigt och rörande sätt om barnomens sorglösa jular. Men vi äro barn av vår egen tid, vi ha icke rätt att blott se tillbaka, hur stora minnena än må vara och hur dyrbar traditionen än kan vara för vårt hjärta. Den eviga stjärnan blickar ned också på den modärna tidens gåtfulla ansikte, de tre pilarna visa vägen mot fred och förbrödring, mot målet för människornas eviga längtan. De ledmotiv, som möta ögat redan på omslaget, återfinnas även inuti numret. Traditionens gyllene gloria, den vaksamma spejarblicken, begrundan inför dyrbara minnen men också käck vandringslust upp mot ännu dimhöljda toppar.

TILL OMSTÅENDE BILD:

Ängeln Gabriel blåser i trumpeterna i "Guds gröna ängar", och de små negerbarnen, som nyss mumsat stekt fisk och slagit kullerbytta på det himmelska kalaset, lyssna med en min av lycklig extas i sina svarta ansikten till de gälla tonerna. Det glada sällskapet har inte något besvär med färg och avsminkning, ty bilden är tagen från det amerikanska uppförandet, där skådespelarna är riktiga negrer.

DIKT

En stillhet vidgades mjuk som soliga vinterskogar.
Hur blev min vilja viss och min väg mig underdånig?
Jag bar i min hand en etsad skål av klingande glas.

Då blev min fot så varsam – den kommer inte
att snava.

Då blev min hand så aktsam – den kommer inte
att darra.

Då blev jag överflödad och buren av styrkan ur
sköra ting.

Karin BOYE

DEN SVÅRHANTERLIGA FAKTORN

Av ELIN WÄGNER

Ur den internationella kväkarkonferensen i Amsterdam i mitten på november berättar en av engelsmännen följande historia: En kommunist i Wales resonerade om den kommande revolutionen med en engelsk kväkare. Revolutionen skulle utföras med hjälp av skjutvapen och bli så blodig som det behövdes, hade han sagt. Men tillagt: det är en person som vi tänker föra i säkerhet först, och det är er far. Ty vi vet att annars skulle han ge sig mitt ut i striden och hålla upp det lilla kors som han alltid bär. Ingen av oss vågar skjuta mot det korset.

I en kväkarsamling begär man eller får man inte ordet, var och en reser sig upp när han eller hon själv vill. Och strax efter det den engelske kväkaren slutat, reste sig en tysk, en kväkare som härstammar direkt ur en proletärfamilj och lever i ett kommunistiskt kvarter i Magdeburg och sade med våldsamt eftertryck: hos oss skulle proletärerna vid en revolution utan betänkande skjuta på korset. Låt oss inte ha några illusioner på den punkten.

Man och man emellan resonerades sedan om vem som hade rätt. För min del tror jag att båda hade rätt. I England torde inte ens kommunisterna ha ännu helt befriat sig från sitt kristna ursprung. Grundarna av arbetarrörelsen i England voro Kristi och de i Tyskland Marx efterföljare, det är skillnaden.

I Sverige är det också kommunistiska manifestet snarare än Bergspredikan som är urkunden man bygger på. Men det behöver väl inte hindra att det kan finnas intresse och gensvar för en skildring av kväkarna av i dag. De äro på sitt sätt ett under och en paradox i vår tid och de ha en alldeles särskild ställning bland alla grupper, partier, sekter och makter som trängas i den.

Sedan många år och i många länder har jag samarbetat med kväkarna, men det gör det inte precis lättare för mig att ge vidare ett intryck av dem. Låt oss tänka oss att någon av Morgonbris läsarinor varit närvarande med mig i konferenssalen, där 50 kväkare från Europa och Amerika samlats till överläggning. Vad skulle hon ha sett av denna egenart? Hon skulle till en början ha märkt att denna församling var i anda och sanning demokratisk. Att alla, män och kvinnor, hade lika rätt till att säga sin mening, att det inte fanns någon tidsbegränsning, ingen röstning, ingen vetorätt, att alla togo häsyn till varandras mening och ingen missbrukade friheten från mötesregler. Kanske skulle hon snart märka på vilken princip allas rätt och allas likhet vilade. Hon skulle upptäcka att den starka enhetskänslan mitt bland alla skiftande åsikter berodde på övertygelsen att alla människor ha samma gudomliga ursprung och en gnista av samma eld inom sig. På den tron som predikades av samfundets stiftare George Fox i England på 1600-talet, och utan vilken ingen kan vara kväkare, vilar allt deras handlande. Emedan det är så, måste man behandla kungen, slaven, kvinnan, negern lika, måste man betänka varje människas oändliga värde. Därur följde en gång krigstjänstvägran, striden för slaveriets avskaffande och för kvinnans frigörelse. Därur kom kväkarnas uppbyggande arbete bakom fronterna under världskriget, därför voro de de första som överskredo gränserna och trängde in i fiendeländerna efter kriget. Det är därför som kväkarna av i dag söka mäkla fred mellan England och Indien, mellan England och Irland och därför de samla frivilliga krafter som hjälpa de arbetslösa gruvarbetarna att av slagghögarna vid gruvorna i Wales göra trädgårdar, kolonier, lekplatser och parker.

Det är också därför de söka kraft och ledning i gemensam meditation, en starkt koncentrerad tystnad som inleder och avslutar varje överläggning.

Två kväkerskor i sina stammödrars dräkter.

Kväkarnas uppträdande i puritanernas England, där läran om människans förutbestämning till himmel eller helvete behärskade sinnena och där människorna stodo mot varandra i religiösa och politiska strider, må synas oss underligt. Men inte mindre underlig verkar en kväkar-rådplägning av i dag där världskrisens olika faser diskuteras ut från förutsättningen att man kan få rätsida på den japanska eller tyske militaristen lika väl som storkapitalisten eller revolutionären bara man får tillfälle att komma till tals med hans innersta jag, det som är av Gud i honom. Vad den moderna psykologien trots sig finna längst inne i människan är annars icke något gudomligt utan ett väsen som hänsynslöst fullföljer sina syften mot självförhärligande och andras undertryckande. Den enskilda människans värde har vidare tappats bort i en tro, där man samlar eller upplöser massarméer i krigets eller produktionens tjänst efter behag. Och kärlek och gemenskapskänsla synas sällan vara instrument vid politiskt handlande år 1932.

Kväkarna ha en stolt historia av tapperhet och mod under förföljelse och av märkliga resultat av sitt arbete. Under och efter kriget lade de till den ett par kapitel som voro likvärdiga med den segerrika kampen mot slaveriet. Idag stå de inför de stora ekonomiska och sociala kriserna med den starka känsla som kom till uttryck under konferensen att en revolution står för dörren. Det gäller för dem nu att finna sin plats och sin uppgift, att finna en form för oblodig revolution. Det lönar sig naturligtvis inte att tala om en sådan tro som deras. Den låter för fantastisk, dess rätt att finnas till måste var dag erövrats genom handling.

När Mæterlink skriver sin stora bok om vattenspindeln söker han en förklaring till den underbara visdom och kännedom om naturlagarna varom dessa djurs livsteknik synes vittna. Han frågar sig: måste det inte finnas ett gudomligt ursprung till denna intelligens? Och han kastar ut den tanken att vi människor borde söka att bli goda mottagare och ledare av den hemliga kraften i universum. Han är då ett ögonblick mycket nära kväkarnas tro och strävan. Han skulle ha förstått det om han sett denna krets i Amsterdam. Han skulle ha förstått det om han såg dem, dessa allvarliga ansikten, samlade i ett stort lugn, uttryckande en enda djup åstundan: den att få bli redskap, mottagare för den kraft i universum de kalla Gud.

Med denna faktor har man ju infört en svårhanterlig faktor i världsschemat. Den för alla beräkningar och alla teorier opålitliga. Men är det bättre att vara utan den?

En av arbetssalarna i ammunitionsfabriken vid Marieberg.

KVINNORNA I KRIGSINDUSTRIN

"I fredagens konselj bemyndigades handelsministern att tillkalla högst tre sakkunniga för att verkställa utredning i vad mån och på vad sätt ur kontrollsynpunkt effektiva inskränkningar i den fria produktionen av krigsmaterial kunna genomföras. Därvid skall särskilt undersökas möjligheten och sättet för ett statsmonopols inrättande. Vid utredningen bör även undersökas huruvida produktionen för export bör, vare sig statsmonopol införes eller ej, av utrikespolitiska skäl begränsas."

Karlskoga med Bofors är, trots att det livliga och idoga samhället har en av Sveriges största industrier, en förtjusande idyll. När man från Kilsbergens utlöpare färdas ned mot Örebro läns näst största samhälle, är det en synnerligen vacker vy, som breder ut sig framför resenären. Där ligger den mångomsjungna sjön Möckeln spegelblank och glittrande i solen, och som medelpunkt i tavlan ser man i fjärran Karlskoga. För besökaren, som inte har krigiska tankar i sinnet, förblir också Karlskoga en idyll. Stora landsvägen från Örebro till Karlstad bildar i Karlskoga municipalsamhällets huvudgata, bakom vars hus skymta välskötta trädgårdar.

Karlskoga har emellertid blivit stort och berömt genom sin krigsindustri vid Boforsverken. Hela Karlskoga lever och andas tack vare Bofors — länets största industri, som årligen ger minst dubbelt så många miljoner i vinst som något annat företag i Örebro län. Och genom Bofors ha åtskilliga tusen människor sitt levebröd.

Under årens lopp har världens blickar oupphörligen varit riktade på denna idyll vid Möckeln. I Karlskoga och Bofors vimlar det ständigt av folk från alla världens hörn. Folk, som vi vanliga dödliga slippa se, men som äro alldeles särskilt intresserade av att komma till Karlskoga. Dit komma turkar och japaner, perser och kineser. Ja, till och med mulåsnor hamna ibland där borta för att fylla sin mission vid krigsredskapens tillverkning. Man har på känn, att där inne i hjärtat av det fridfulla Karlskoga försiggår saker och ting, som äro av världsomfattande betydelse. Utomstående och arbetarna kunna ana, att mycket försiggår, men vad det är, som sker, vet ingen. Där gå några hundratusen granatkartescher till Holland. Varför? Där levereras massor av krigsmateriel till Turkiet. Varför? Där intressera sig greker mer än lovligt länge för vissa kanoner. Är det spionage eller vad? Rykten gå, men vad som i verkligheten händer, och vad som ligger bakom det hela, vet inte karlskogabon, och vi andra höra inte mycket av det.

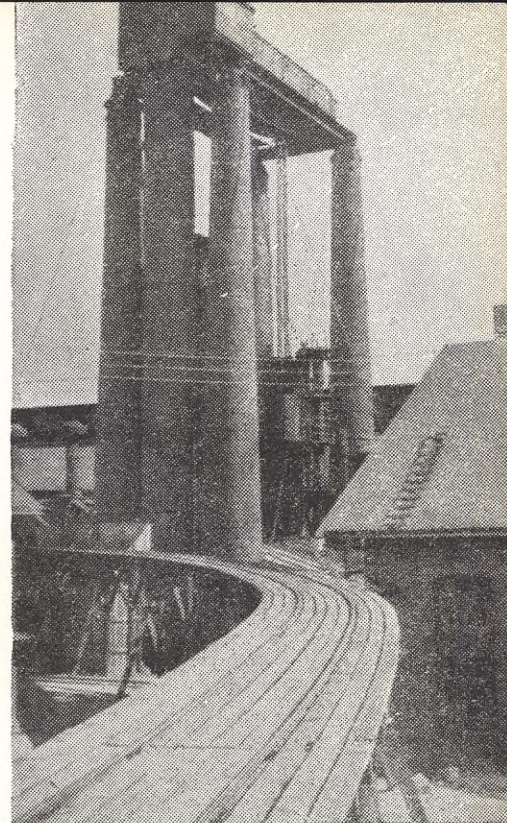
Att karlskogabon reflekterar en hel del över allt detta och sin ställning i denna omdiskuterade industri är emellertid självklart. Men han har vant sig vid de tunga kanonerna och deras dån där bortifrån skjutfältet i skogen. Han fäster inte så stor uppmärksamhet vid att en lysfallskärm, vid skjutfältet på 4 km avstånd skjutes upp i luften och nattetid lysor upp samhället som vore det mitt på dagen. Han bidrager med sitt arbete till de mer eller mindre förödande pjäserna, dag ut och dag in, år ut och år in. Det har blivit hans levebröd, hans mission i livet, och även om han eller hon vet med sig, vilket arbete man utför, så ha förhållandena gestaltat sig så, att existensen och det dagliga brödet blivit det väsentliga.

I dessa dagar är Bofors särskilt aktuellt genom den utredning, som den socialdemokratiska regeringen igångsatt just rörande den svenska exportindustrien för krigsmateriel. Man vill inom det socialdemokratiska partiet ha statskontroll på krigsindustrien och dess export. I en sådan fråga ligger det nära till hands, att man hör vad karlskogaborna själva säga om sin sak och Bofors framtida öde, vilket så intimt berör deras existens. Och vad säga kvinnorna, som äro anställda vid Bofors? Det är nämligen så, att kvinnlig arbetskraft i stor utsträckning användes vid krigsmaterialtillverkningen. Vid Boforsbolagets huvudverkstad finns visserligen endast ett 20-tal flickor anställda, men vid Björkborns krutbruk, som är nära lierat med Bofors, och som även det ligger i Karlskoga, finnas desto flera.

Det kan i detta sammanhang ha sitt intresse att erinra om den upprörande likgiltighet, varmed "kulturella kvinnornas egen tidning" Idun behandlar frågan om kvinnornas ställning till krigsindustrin. I en skildring av disponent Holms charmant hem på Bofors, där vapen- och ammunitionsköpare från hela världen umgås, skriver Idun för något år sedan "Det skulle dock vara förmått att i en kvinnotidning som Idun tala om något så kvinnofrämmande som kanoner och krut, ty att tillverka och avskjuta kanoner är ett specifikt manligt arbete." Icke alls så förmått, blyga kollega, eftersom icke mindre än ett 80-tal kvinnor äro anställda i Bofors. Att mentaliteten i stora kvinnokretsar i Sverige icke reagerar inför det faktum, att unga flickor arbeta i den farofyllda krigsindustrin, berör icke alls Idun. Däremot redogjorde tidningen ingående för värdinnans bekymmer att skaffa fina lunchrätter från Karlskoga och att roa de utländska kanonkunderna, man fick veta, att herrskapet ibland kunde ha åtta nationer till bords och att en kinesisk ingenjörfru i kimono och kinesisk charm ser ut som en äppelblomma. Kvinnornas roll på Bofors — menar Idun — är "att vårda den kända svenska gästfriheten".

Från Bofors fabriksområde
Till vänster hotellet i Bofors.

Här äro ett 60-tal flickor sysselsatta i ett arbete, som stundligen är förenat med livsfara. Här laddas nämligen projektilerna från Bofors. Det är mestadels mycket unga flickor, som äro anställda i detta arbete, liksom vid Bofors. De arbeta för närvarande sina fem dagar i veckan och tjäna med ackord cirka 30 kronor per vecka. Vid Bofors har man ingen facklig organisation bland dessa flickor. Inte en enda är fackligt organiserad. Men vid Björkborn äro samtliga med i den fackliga rörelsen.

Man får det intrycket av Karlskogabon i allmänhet, att han är en aristokrat bland arbetarna. Han är självmedveten och rätt olik arbetaren, man möter annorstädes. Kanhända beror det på den särställning, han intager genom sin verksamhet. Självklart är, att han liksom andra fördömer krigsindustrin och dess fördärvbringande produktion. Säkert är också, att de alla, om de hade möjlighet, skulle fly sitt arbete som pesten, om bara något annat funnes i stället. I samma riktning uttalade sig även alla de arbeterskor, som Morgonbris' utsände sammanträffade med vid ett besök på ort och ställe.

— Visst har vi sinsemellan diskuterat regeringens förslag om statskontroll och inskränkning i vapentillverkningen, yttrade en intelligent ung flicka vid Björkborn, men så länge det inte finns något annat att göra, så måste vi ta det vi har.

Björkborn liksom Bofors ha försökt med mycket, som inte haft med krigstillverkningen att göra, men det har inte gått. I samma riktning uttalade sig samtliga, som Morgonbris kom i kontakt med. Bofors har försökt med motorplogar och yxor. Ett tag var det planer på att tillverka flygplan, men det slog slint.

Slutintycket av ett besök hos arbeterskorna i Bofors och Björkborn är, att man där ställer sig skeptisk till planerna på att taga bort krigsmaterialtillverkningen — om arbeterskorna nu överhuvudtaget ha någon uppfattning. Några äro ju inte stort mera än backfischar, som föga reflekterat över karaktären av den industri, som sysselsätter dem, än mindre ha en aning om regeringsförslaget.

— Varför skall just Sverige börja, är en ganska vanlig fråga. Slutar dom att göra kanoner vid Bofors, så smäller dom upp ett liknande verk i något annat land. Men för oss spelar det den största rollen, att vi ha möjligheter att leva. En övergång till annan drift skulle för övrigt taga en mansålder i tid, utlät sig en av de tillfrågade.

Boforsarbetarna äro emellertid inte ensamma i denna situation. Hur välgörande mänskligt betedde sig icke arbetarna i Krupps vapenfabriker vid avskedandet 1928. Inga demonstrationer, intet sabotage, dessa män underkastade sig arbetslöshet i stillhet, därför att det var till välsignelse, att krigsfabrikationen kom bort. Och den skrivelse Tyska metallarbetarförbundets sekretariat då tillställde tyska sektionen av Internationella Kvinnoförbundet för Fred och Frihet var ett sällsynt gripande, mänskligt dokument. "Under kriget, heter det där bl. a., sysselsatte firman Krupp i Essen 85.000 arbetare och 30.000 arbeterskor. De senare blevo genast efter kriget avskedade då de intagits extra för framställning av krigsmaterial. Sedan avskedades 50.000 arbetare, däribland många, som specialutbildat sig under årslång anställning i verket. Essen står därför i dag främst i arbetslöshetssiffror av alla tyska städer. Rörelsens omläggning efter kriget hälsades i allmänhet med största jubel. Avskedandena väckte visserligen bittra känslor men togos emot som en oundviklig skickelse. Inga proteststrejker mot avskedanden i större skala ha ägt rum." Världighet, överblick, förmåga av inordnande under större sammanhang och förmåga av offer för ett högre väl talade ur denna skrivelse. Dessa Kruppska arbetare äro ett högt föredöme.

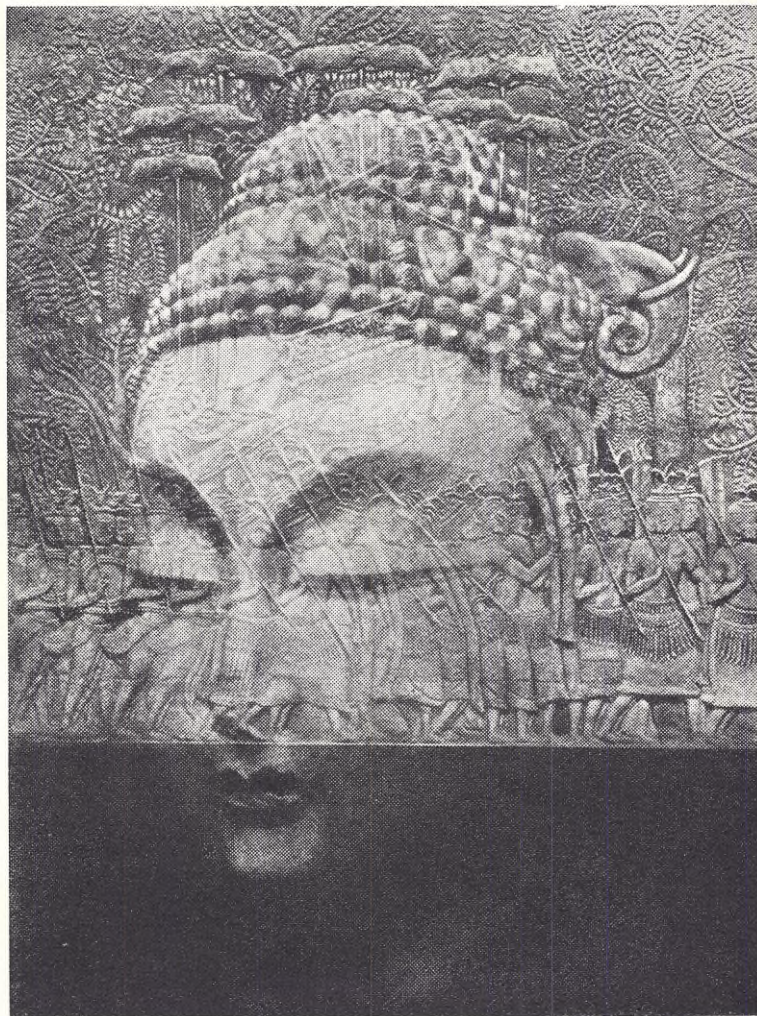
KVINNANS BORTGLÖMDA HISTORIA

ELIN WÄGNER berättar om sin nya bok, den nya feministiska filosofien, folkledarnas egenskaper och översandade kvinnogestalter.

ELIN WÄGNERS nya bok, "Dialogen fortsätter", som utkommit i dagarna, skall säkert väcka stort rabalder, mycken hänförelse och mycken förargelse. Den behandlar i romanens form så brännande aktuella ämnen som avrustning och fosterfördrivning och hjältinnan är en kvinnlig riksdagsledamot, som motionerar om avskaffande av fosterfördrivningsparagraferna i kapitel fjorton i strafflagen. Hon "försöker lära dem, som aldrig i sitt liv ska undergå kval och skrapning och förhör och förblödning och död på en gynekologisk avdelning vad som är det psykologiska underlaget för kvinnans handlande". Morgonbris har med anledning av den nya boken haft ett samtal med fru Wägner och snuddat vid några av de idéer, för vilka hon kämpar så oförskräckt och som på ett nytt, intressant sätt belyses i den nya romanen.

— Den här boken är min sena ålders Pennskaft, säger Elin Wägner med ett litet satiriskt leende. Jag tror att vi som voro med om kampen för rösträtten nu, efter mer än tjugo års mellanrum, behöva revidera vår uppfattning av den formella likställighet vi krävde. För min del tror jag vi begick det felet, att vi lade huvudvikten vid omformning av lagtexter, vilket sedan gav oss rösträtten, behörighetslagen, och annat. Bara vi kommit över dessa lagreformer, tänkte vi, fanns det tillräckligt med kvinnlig kraft att utnyttja. Vi lyftes i hamn den gången av en svallvåg av demokrati, kvinnorna fingo då sin rösträtt liksom på köpet. Hade rösträttsfrågan kommit upp till lösning nu, i den reaktion mot kvinnorörelsen vi nu leva i, hade den absolut fallit. Så upplöstes de kämpande skarorna, envar gick till sitt parti. Men kvinnorna som nu kommo för att ge sitt arbete, sin hänförelse, stötte på ett utmejslat samhälle, det var som en mättad lösning, som icke förmådde uppta något mera. Mitt eget öde var att gå in i ett parti, som efteråt sprängdes i liberala och frisinna, och sedan dess har jag icke tillhört något parti.

Det vi ansågo nytt då, måste vi nu sätta in i sitt sammanhang. Ty kvinnan är icke, som Lydia Wahlström nyligen yttrade i ett radioföredrag, ett sent begrepp i historien. Kvinnorörelsen är inte ett påfund från 1800-talet, som så många människor — både män och kvinnor — tro. Den första kvinnliga advokaten, den första kvinnliga läkaren, som vi en gång voro så stolta och lyckliga över var inte ett nytt fenomen i världens historia. Samtidigt som mänsklighetens historia gräves ut ur de ruinhögar där den legat begravnen, kommer ju också kvinnans historia fram och vi se en rikedom, en mångsidighet, ett vimmel av praktfulla kvinnogestalter som varit glömda. Jag är inte historiker, men jag gläder mig åt det perspektiv jag får på nuet och framtiden av att läsa om att det för

10.000 år sedan fanns komplicerade, högt utvecklade stater, av vilka åtskilliga voro kvinnostater — Kina t. ex. var matriarkaliskt till Tschoudynastien, Japan in i fjortonde seklet efter Kristus, i Arabien avskaffades kvinnoväldet av Muhammed. Sannerligen, vi ha inte anledning till högfärd över kvinnornas ställning i vår tid. Se i det dagliga livet, i pressen, vilket evigt droppande av fientlighet mot kvinnornas sak, vilket tjat, vilket avgränsande, vilka underliga värderingar! Och hur inverkar inte allt detta på kvinnorna själva, hur rädda, hur osäkra bli de inte många gånger. Så läste jag nyligen Annie Löfstedts förövrigt förträffliga "En kvinna om böcker" och finner där hur hon uttrycker en ängslan, att ha yttrat sig "alltför feministiskt". Vad hjälper det kvinnorna med en rösträtt, som man låter glida sig ur händerna! Kvinnorna äro från så många håll utsatta för en stark maskulin suggestion. Sigrid Gillner påpekar i senaste numret av Morgonbris, att vi inte sett något av specifikt kvinnlig kritik och kvinnliga initiativ. De ha blivit så omknådade av dessa föreställningar och synpunkter, att det icke är gott att veta om det finns någon primitiv kraft kvar? Och så tro de moderna kvinnorna att de stå så högt, arma varelser! Det finns en ny feministisk filosofi, men var finns den kvinnliga historikern? Hon, som skall skildra kvinnans så länge bortglömda historia och dra fram i ljuset de tu-

D I A L O G

mellan Jungfrun av Orléans och Pius X.
Ur Ilse v. Stachs "Die Frauen von Korinth".

En tysk författarinna, Ilse von Stach, har i sex märkliga dialoger mellan några av historiens ryktbaraste gestalter belyst de stora osanningar, ur vilka sedan "eviga tider" rätt och lag härlets för förhållandet mellan de båda könen. Cesar, det romerska fadersväldets överhuvud, han, som menar att "sanningen är tidens dotter" och gärna vill förakta kvinnorna en smula som de feiga och lögnaktiga, diskuterar med Cleopatra, matriarkatets stolta representant, frågan om mansväldet är berättigat och — tvivlar. Här nedan återges en av bokens mest tankeväckande dialoger.

(Det är i april 1909. Den dag, då Jeanne d'Arc högtidligen förklarats venerabilis av Paven Pius X. Nu sitter paven vid sitt skrivbord.)

P i u s. Icke i Capella Sistina, icke i Sala Matilde ville jag sluta denna dag. — Nej, jag mödade mig hitupp över trappor och steg ända in i mitt hemligaste, mest älskade kapell... O min Gud... i ensamheten sökte jag din närhet...

O min Gud — vad är människan? Hon begär att få röra vid dina hemligheter — Du börjar att avslöja dig — och hon flyr — hon flyr —

(Ett ljusmoln utbreder sig i rummet. Pius värjer sig egensinnigt.) Här skådar — ur en enkel ram — bilden av din skapade varelse ned på mig, en tigrinna, en lejoninna...

O min Gud, — sluta med din ynnest, jag är bara en stackars påve från landet — ge mig icke mer än jag kan bära —

(Han reser sig och stirrar på molnet)

Ge mig drömmar —

Om du vill tala med mig, så hölj mig i sömn och giv mig drömmar — men nu — tycker jag att jag är vaken — o min Gud — detta utärdar jag icke — icke detta —

(Ljuset samlar sig till Johannas gestalt. Pius sjunker tillbaka i stolen och håller händerna för ansiktet.) Johanna! (Då uppenbarelsen tiger, talar han vidare). Varför kommer du till mig i denna stund? (stammar)

Fanns det då — något orent på mina läppar, när jag uttalade Johanna de Arco venerabilis — eller för att säga det på vårt folks språk: Johanna — dyrkansvärda?

Finns det något orent i mitt hjärta, när jag redan i dag känner — och vet — i dess djupaste grund — Johanna — salig! Johanna — helig!

(Då uppenbarelsen tiger, talar han vidare)

Gör jag hor med Frankrike, om jag älskar dig, Johanna?

Ack, världen skall säga: Det är politiska skäl. Vatikanen vill göra fransmännen en tjänst. Vatikanen vill sammansvetsa rojalisterna och republikanerna i Frankrike under ett banér, under jungfrun av Orléans' banér.

O, Johanna — jag bekänner inför Gud och inför dig, som står framför mig: Ingen världens klokhet hade pressat fram ordet venerabilis ur den fast slutna munnen, om icke hjärtats kärlek öppnat munnen.

O flicka — kärleken och sanningen fordrade, att jag slutligen uttalade: Dyrkansvärd — du som följer Guds röst — i kallelsen, i striden, i segern och i martyriet — Johanna, dyrkansvärd! Rår jag väl för, att Gud icke smidde detta verktyg i Spanien — eller i Tyskland, utan i Lothringen?

Rår jag väl för, att kärleken till detta utvalda käril bränner i mig — och att jag är paven, den jordiska munnen, som får uttala — och därför skall och måste uttala — dyrkansvärd — Johanna!

Och Johanna —

dyrkansvärd i Reims, då du led den stora passionen — o flicka — jag vet allt detta. Jag har försänkt mig i ditt lidande och har funnit, att det är som när jag betraktar vår Herre Kristi lidande och försöker genomlida det. Du har sannerligen genomlidit det från station till station. Reims — det var din segerrika palm-söndag. Därefter börjar den långa, hemska påskeveckan i tornet i Rouen. Ända till skärtorsdagen kommer och du blir torterad — det är gisslingen, och tills du blir krönt med en bastkrans, utskrattad och bespottad av knektarna — det är törnekronan, bespottandet och förhånandet — och sedan kommer dödens trä på stadens gamla torg — träet med inskriften: "Kätterska, djävulsbesvärjerska, avfälling..." (Forts. sid. 31.)

sentals kvinnogestalter, vilkas minne översandats av seklers patriarkat och ensidigt manlig civilisation.

— Vad menar ni, fru Wägner, om vad kan man vänta av kvinnorna?

— När kvinnorna kunna göra sig gällande, tror jag de skola företa en omvärdering, då den första huvudtiteln skall varda den sista, då t. ex. det viktigaste av allt blir befolkningspolitiken. Det förefaller som vi vore så materialistiskt inställda i Sverige, att det förkvävt våra andliga impulser. Men när man river i jorden, blommar det, och det gäller också i överförd bemärkelse. Under Polens förtryck blommade kvinnorna upp i andlig livaktighet och det samma skedde under revolutionen i Spanien. Vi ha i Sverige på flera generationer ej haft några stora ögonblick, som kunnat ena män och kvinnor i gemensam hänförelse.

— Men bondkvinnorna ha väl ännu en viss myndighet kvar. Hur är det i Småland, där ni själv bor?

— Ja, det har ju aldrig fallit någon karl in att neka den gifta bondhustrun att gå upp på morgnarna och ge grisarna mat, men t. o. m. i Småland, där kvinnorna förr haft åtskilligt att säga, äro de rädda att lägga sig i allmänna angelägenheter.

— Och folkledarna? Tycker ni inte, att de ofta bereda sina anhängare besvikelse, då de komma till makten?

Jo, de äro ju sällan konsekventa, och dementa ibland

sina ungdomsuttalanden, vilket vi ju kunde se nyligen i fråga om socialdemokraternas kransnedläggning och som jag för min del tycker att man särskilt märker i militärfrågan. Det finns ju två typer: Den ståndaktige tennsoldaten, som kräver att helt få sina ideal förverkligade, och den försiktige ledaren, som tar små steg och driver igenom litet i taget allt eftersom det är lämpligt. Och båda typerna behövas i det politiska livet. Det är givetvis en temperamentssak, om man blir ståndaktig tennsoldat eller ej. Men har ni märkt att folkledarna av de stora måtten varken äro det ena eller det andra, men de segra ändå på längden. Så gjorde Branting, som utlandspressen än i dag kallar the sturdy Northerner — den trygge nordbon — och Undén, vars storhet det var att i Genève genom öppet deklarerande av en liten stats opinion bryta den väpnad av förbundsetikett, som florerar där.

— Jag är verkligen spänd på att se, hur ni skildrat folkledarna och det manliga samhället i allmänhet i er bok.

— Ja — en satirisk glimt kom i ögat — där finns en hövlig rad, den allra sista.

Jag vänder på förstakorrekturet på bordet och läser: "Repliken är deras, sade hon".

— Fru Wägner, varför skriver inte ni Kvinnornas historia. Då finge ni absolut behålla sista ordet själv.

— Tack, men dit sträcker sig inte min ärelystnad.

Ellen RYDELIUS

Signaturen "Gwen" i St. T. D., maka till socialministern Gustav Möller.

För en tid sedan, strax efter det den nya regeringen kommit till, fick jag se i en borgerlig tidning en artikel, som handlade om de nya statsrådinnorna.

Jag fäste mig vid, att där inte stod något om den statsrådinna, som i många år varit journalist och som sådan en gång slagit igenom i allmänna kvinnomedvetandet, att standardisering och enkelhet i kvinnoklädseln, varken behövde betyda vulgaritet eller tarvlighet, och att även äldre kvinnor hade rätt och skyldighet att se bra ut och fattiga kvinnor också kunde skapa sin klädkultur.

Elin Wägner, har en gång förresten mycket bättre än med de torftiga ord jag har kommit med, karakteriserat ovannämnda kvinnliga journalister och nuvarande statsrådinnas journalistik i vad denna berört kvinnoklädseln.

Jag tänkte emellertid på den där journalistgärningen och fattade ett brett och hastigt beslut att utfylla artikeln om de nya statsrådinnorna.

Men handlingen blev inte den gängen

MÄNNENS HUSTRUR

ett med beslutet och sedan en urusel film över den underbara boken Susan Lenox distraherat mig, började modet och självtilliten att svika mig.

Jag kunde helt enkelt inte göra den där karaktäristiken sådan som jag ville göra den, för att den skulle vara rättvis och visa upp en sak, jag tyckte ur kvinnosynpunkt var det praktiskt mest viktiga i en bl. a. åt kvinnokläderna ägnad journalistik. Jag måste lämna den åt en annan eller också förbereda mig bättre för verket.

Dock, det dök plötsligt upp i mig: Det fanns ett slags hustrur, jag kanske ändå vågade att skriva lite om. Inga statsrådinnor visserligen men ändå hustrur, som ha en oerhörd betydelse just i sin egenskap att vara förenade med vissa män. Jag menar hustrurna till de män, som nu bära upp socialdemokratisk organisation och idé runt om i vårt vida land.

Skall man skriva om dem, så kan man inte låta bli att betona, vilken gränslös betydelse det har, hurdana dessa hustrur äro.

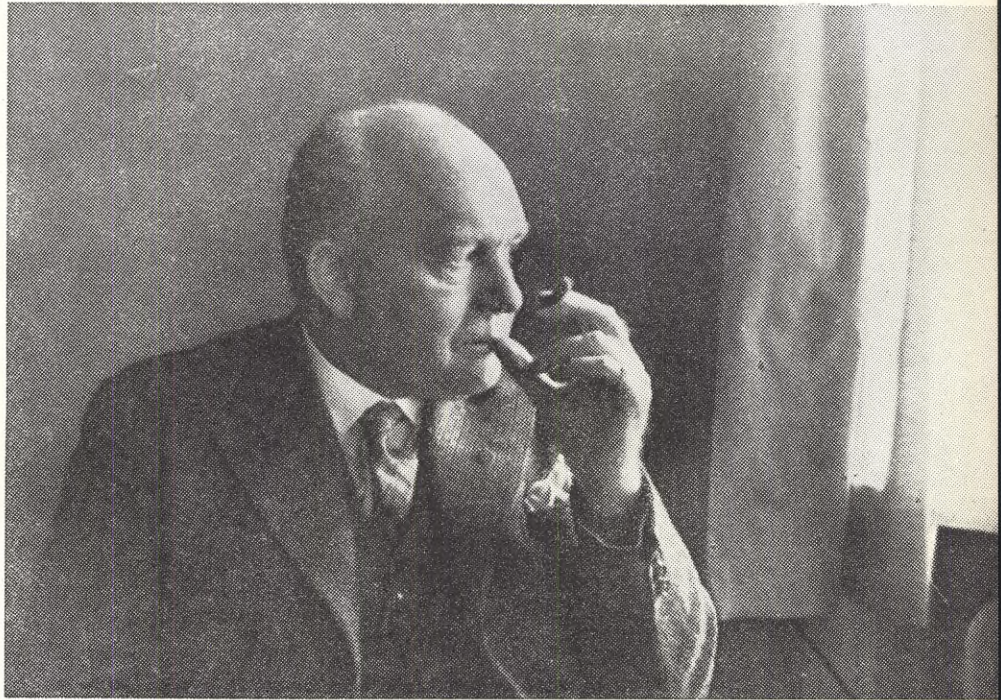
Den som i många år sett dem och känner dem, kan heller inte låta bli att framhålla, hur mycket onämnt tyst arbete, hur många fasta handtag de, namnlösa och oftast otackade, gjort för arbetarrörelsen — och samhället. De ha hållit hemmen rena och trevliga som äntlig viloplats för honom, som jämt måste gå på fackföreningen eller arbetarkommunen.

De ha hållit frid och stillhet för dens tankar, som alltid hade fullt upp att tänka på för "rörelsens" räkning, när arbetsdagen i fabriken, i verkstaden, i lantbruket eller annorstädes var slut för dagen.

De ha vårdat och vaktat barnen. De ha hållit om portmonnän och sett till att det oavlönade arbetet i rörelsen kunde fortgå, ostört av avlöningsbekymmer. De ha icke sagt jag, jag, jag, utan glömt sig själva.

De ha varit tysta, trofasta men vetat vart de hörde och vart de ville, fast de aldrig fingo tid att gå på föreningsmöten eller tåga under fanorna. De ha burit olycka och förföljelse med honom utan jämmer eller krav. De ha varit mödrar, goda och starka. En del kommo till oss i föreningarna, när barnskriket tystnat och oron för

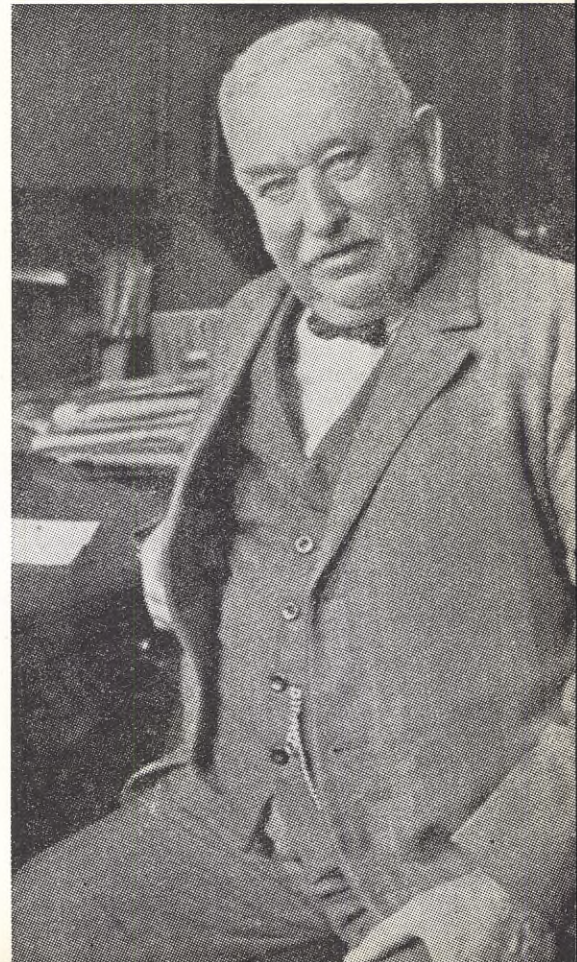
Fru Anna Lisa Hansson och senatören och redaktören för "Fackföreningsrörelsen" Sigfrid Hansson.

Två av det socialdemokratiska partiets mest arbetstyngda representanter, vilka bägge i sin hustru äga en den bästa kamrat, då det gäller arbetsuppgiften. Här har alltid mött dem förståelse och varmt intresse för själva deras gärning.

Fru Elin Lindley och hennes make, senatören och förtroendemannen i Svenska Transportarbetarförbundet Charles Lindley.

barnen blivit till något som liknade trygghet.

Andra blevo hemma för alltid, men sände son och dotter till rörelsen, sände dem med minnet av ett hems jämvikt och sundhet ut i arbetet. Somliga voro pampars hustrur, andra voro hustrur till männen i ledet. Lika i sitt sega tysta nit för honom och barnen och rörelsen voro de alla.

Sådana voro de kvinnor, de hustrur, som stodo bakom männen som byggt upp vår rörelse till vad den är i dag. Kunde jag skriva en dikt som fäste blickar och hjärta vid dem skulle jag vara lycklig.

Tiderna ha ändrat kvinnorna. Nu gå allt fler och fler hustrur ut till organisationerna, sida vid sida med männen. Förhållandena äro också annorlunda. Det är inte längre förföljelse och smälek att höra till arbetarrörelsen.

Det är inte längre så omöjligt att i de väl och modernt inredda lägenheterna spara ihop några lediga timmar för att gå på klubbmötet eller arbetarekommunen.

Det är inte längre en järnhård, oskriven lag att kvinnorna skola hålla sig borta från det allmännas angelägenheter. Därmed ha hustrurnas betydelse för arbetarrörelsen kommit in i ett nytt skede.

Icke längre endast indirekt genom att lämpa hem eller levnadsförhållanden så mycket som möjligt därefter, att mannen skall få möjlighet till offentlig verksamhet, utan direkt kunna hustrurna till arbetarrörelsens män göra sin insats.

De ha sina egna organisationer. De ha sitt självständiga handlande som socialdemokrater.

Det är då viktigt, hurudana de i denna sin nya egenskap äro:

Här några tankar, kamrater, i anslutning till detta. Några frågor, som vi skola besvara i handling?

Skola hustrurna, när de nu kommit ut i organisationslivet, där taga med sig sin förmåga av självförlömmelse, av förståelse och förlåtelse? Skola de alltjämt kunna glömma jag, jag, jag och kunna säga strålände, ödmjukt och starkt på samma gång vi och dem, dem som komma efter oss, de som äro viktigare än vi? Och skola de kunna kämpa lika rent och osjälviskt för dem, de många som för honom och den lilla familjekretsen.

Det är alltså ansvarsfullt att vara hustru. Det är ansvarsfullt att vara en ansvarstyngd mans hustru.

Det är ansvarsfullt att stå den man nära, som har makt. Tankar ord och omdömen måste prövas så att de icke med tillgivenhetens inre makt vilseleda makten — mannen. Eller bringa in

oväsentligheter i det som i hans arbete och verk är väsentligt.

Pamparnas hustrur börja komma in i våra organisationer mer än förr. Deras ankomst är glädjande.

Deras ställning bland oss är ansvarsfull. De stå icke över oss i kraft av sin mans ställning, men deras solidaritet och dess förståelse och renhåriga kamratlighet är betydelsefull i kraft av deras mans ställning. Männens hustrur, uttrycket taget i den betydelse jag i början här angivet, och vi alla kvinnor för övrigt, vi som skola göra medelålderns insats i kraft av att vi bekänna oss till en idé och äro organisatoriskt fästade vid en rörelse, vi ha just nu en betydelsefull uppgift. På oss ankommer det, om det bästa hos det nya skall få komma fram, om de nya skola få gå in i världens arbetsliv modlösa och utan tro. På oss ankommer det också om den generation som banade vår väg, skall gå bort i besvikelse och bitterhet.

Vi äro okunniga och oförmögna i mycket, var på sitt vis. Men det finns en kraft som släkte efter släkte visat på som stöd och hjälp. Den hjälpen heter en god vilja.

Vi sträva efter att kunna bemästra svårigheterna inom oss själva, i hem och i samhälle. Vi sträva efter makt och myndighet, som människor, mödrar och medborgare. Icke för oss utan för dem.

Men vi ha krav på makten, kvaliteten i denna makt. Dess orsak måste innehålla något av det, som kommer till synes i den gamla Beethovens ord:

"Jag erkänner ingen annan överlägsenhet än godhetens."

Ty godheten har sin grund inte i folkens ensidighet, men i vishetens förmåga att förstå mångfalden.

GOD JUL!

Sigrid GILLNER

Ni kan inte tänka Er
så roligt det är att baka
sedan jag fick den
elektriska ugnen.

Låt elektriciteten
hjälpa Eder.

Baket lyckas alltid, för ugnen
ger jämn och lagom värme.
Lika bra går det att laga ste-
kar och puddingar i den
elektriska ugnen. Och snygg
och prydlig är den också.

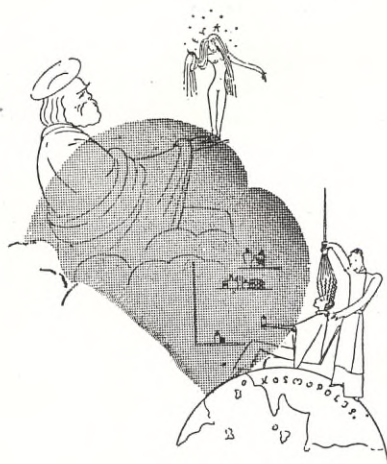
I Elverkets utställningslokal, Regeringsgatan 11, demonstreras ugnen i drift. Gör ett besök.

Stockholms Elektricitetsverk.

SMÅ BRÄCKLIGA TING

O, ni små bräckliga ting:
gyllne dosor med skärt lent puder,
skimrande pärlor,
smycken, fint arbetade i guld och silver,
glimmande kedjor och spännen,
dräkter av finmaskigt silke, schalar, konstgjorda blommor
och ord, farliga, lena, falska ord —

Jag ville väpna mig med en hammare,
jag ville höja handen och krossa er med ett väldigt slag,
er alla små bräckliga ting, som fyller mina systrars sinnen
och skymmer deras blick
likt dimvita slöjor
för livets tunga klippor.

Men vanmäktigt sjunker handen ner:
jag kan icke, jag kan icke!
Ni är starkare än jag,
ni små bräckliga, onda ting.

M A R G I T P A L M Æ R

Fjäder.
Foto av Gutschow.

Schal.
Foto av Georges Saad.

Ur Photographie 1932.

Det var ganska mörkt på perrongen, och han såg hennes lilla bleka ansikte inramat av fönsteröppningen. Det förekom honom i detta ögonblick så hjälplöst, som ett litet borttappat ting bland mängden av andra kolly på en stor järnvägsstation. Händerna vilade hon mot den stadiga läderportföljen, som var bucklig av böcker, papper och broschyrer, och baskern satt liksom med avsikt käckt nedtryckt över det rakklippta håret. Han konstaterade att hon såg tård och förstörd ut, och han tänkte att det var förbannat med dessa små kvinnor som inte ville ge tappt, inte ville låtsa om sitt nederlag, men vilka förtärdes av sin egen eld. Sådan hade hon sett ut alltsedan Ejnar gick ifrån henne, vit, spänd, men oåtkomlig för varje närmande och med ett uttryck av att hennes privata angelägenheter inte angick någon annan än henne själv. Det gjorde de ju faktiskt inte heller, men det var nästan brottsligt att skicka en sådan liten stackare ut på landsbygden till kalla gästgivargårdar och fyllda möteslokaler, där hon skulle avyttra den smula kraft hon ännu ägde kvar. Han hade erbjudit sig att resa i hennes ställe, men det ville hon inte höra talas om. Hon var inte sjuk, hon var rekviderad från ett tiotal föreningar, och hon hade talat i ungdomsorganisationerna förr.

Men det trotsiga och friska modet, vart hade det tagit vägen? Han grävde händerna allt djupare ned i rockfickorna och stod där som en bild av tjurig envishet med den kraftiga underkäken och den stadiga blicken i de små trofasta bulldoggsögonen.

Konduktören gick utefter tågsättet, ropande sitt "Tag plats", järngrindarna smällde och bananpojken upphörde med sin kommers. Hon sträckte ut sin hand och nickade åt honom.

— Stå bra på dig, sade han, och så gled tåget ut i en sakta, sugande rörelse.

Hon drog upp fönstret och tog sin hörnplats med portföljen till stöd för armbågen.

Av gammal vana satt hon och vred på sina två, trådmala guld-ringar.

Ingen kunde ana att hon hade ett sjuårigt äktenskap bakom sig. Hon såg så späd och flicklik ut, så liten och tunn i den åtsittande trenchcoaten.

Sju år! Sedan var man färdig med varann. Nej, inte hon, inte hon. Hon begärde inte något nytt, ingen eggelse, ingen stimulans. Hon ville hållit kvar vardagslyckan, men hennes händer hade varit för svaga, och det var för många krafter som drog. Han hade varit för säker på henne. Det finns inte längre något att erövra, när man av naturen inte hör till de sparsamma, utan oförbehållsamt ger allt, tankar, intressen, själ och kropp, tills man blivit ett så gångbart mynt att det icke längre äger något värde. Om hon hade hushållat mera, delat ut av sin kärlek i småportioner, lekt andra kvinnors djärva lek med att locka och stöta bort, skulle allt då varit annorlunda? Det var så dumt att undra, men hon kunde inte låta bli att älta det förgångna inom sig, ord, tankar, handlingar. Om hon gjort så eller så? Men det gick ju inte att ändra. Som ett oryggligt faktum stod dock kvar att hon var ensam. Ensam att leva livet sådant det nu gestaltade sig för henne.

Hon hade trott att hon skulle komma över det, att en människa varken fick eller kunde betyda allt för en annan, att hon hade sitt arbete, sina vänner, sina intressen, att livet trots allt var rikt och mångfaldigt. Men det hade endast blivit värre och värre. Kärleken till Ejnar hade varit det spektrum genom vilket hennes tankar och intryck bröto sig som ljuset i en prisma. Hennes värld hade blivit kall och grå och färglös, arbetet släpade hon med sig som en börda och tankarna ägde ingen bärkraft. Det var förfärligt att det skulle bära så nedåt med en människa, men hon kunde

ELDEN UNDER ASKAN

inte hjälpa det. Hon ville vara glad, trosviss och varm, men inom henne fanns en läcka, genom vilken all livskraft ebbade ut. Hon hade ingenting att täppa för hålet, och när all kraft var borta, tog det väl en gång slut.

— Och väl var det, tänkte hon, ty då skulle hon åtminstone få sova.

Och hon vände sina utvakade ögon mot fönstret, där novemberdiset låg tätt mot rutorna.

Leo hade haft rätt. Han borde ha fått resa i hennes ställe. Det var egentligen nedrigt av henne att svara ja på klubbarnas anmodan. De mindes henne sådan hon varit, när hon och Ejnar tillsammans reste ut i valkampanjen, ung, stark, hänförd. Nu skulle hon inte vara något annat än en av de vanliga pratkvarnarna, som hon själv i leda och avsmak tagit avstånd ifrån. Hon skulle komma med de nätta orden, de omtuggade fraserna, såpbulblorna som brast innan de lämnat hennes läppar. Vad frågade hon efter om de segrade i kampen eller vunno sitt mål. Det var hennes egen fattiga lycka som var det enda som ägde någon betydelse. Hon ropade efter den, hon krävde den, hon hungrade efter något att fylla sin inre tomhet med. Och vad rörde henne andras lidande, när hon själv kände sig så dödsens trött. Hon öppnade portföljen och tog fram sina papper och anteckningar. Ännu var hon väl en så pass tränad talare att hon skulle kunna hålla ett kraftigt föredrag. Hon strök under en och annan mening. Var det verkligen hon som hyst en så naiv tro, en sådan menlös självsäkerhet? Hade dessa högsända fraser kunnat duperas någon? Antagligen, eftersom de duperat henne själv. Nu såg hon dem plötsligt i självkritikens giftiga, gröngula ljus. Hon såg dem ihåliga och tomma, därför att de icke längre fylldes av ett levande innehåll.

Hon såg i mörkret ett stationssamhälle dyka upp, ett par glämliga bågglampor på perrongen.

Tåget ryckte till, och en ventil släppte ut en dimma av vit ånga. Genom de fuktiga molntapparna fick hon syn på en ung man i sportmössa. Han ryckte den av huvudet.

— Är det fru Tangen?

— Ja.

— Välkommen till oss, sade han och tog emot den tunga portföljen, var det inget mer att bära?

— Nej, det är hela bagaget.

De sneddade över perrongen och gingo utför en trätrappa.

— Vi har mörkt här på landet, sade han förklarande, när de kommit utanför stationsområdet, men man vänjer sig snart.

Hon betraktade honom från sidan. Han var en mager och senig arbetarpojke med ett av de vakna, intelligentas ansikten som hon ofta iakttagit hos klubbisterna.

— Jag har beställt rum på gästgivargården, fortsatte den något kärva rösten, men vi måste gå direkt till möteslokalen. Det är ett par kilometer. Kanske vi skulle tagit bil?

— Nej, jag tycker om att gå, bara ni orkar med portföljen.

Han skrattade kort, och så veko de av på en lerig landsväg med djupa hjulspår. Buskarna vid väggkanten stodo drypande av fukt, och mellan de risiga kvistarna såg hon ut över nyplöjda fält och långa täckdiken. Hon frågade sig för om klubben, om antalet medlemmar och om intresset på orten, frågor som hon en gång väntat svar på, men som nu ramlade ur henne av gammal vana. Nere vid älven tecknade en lång fabrikkorsten sitt utropstecken mot skyn, men det stora tegelstenskomplexet låg stumt, mörkt och dött. Arbetets puls hade stannat. Med ett pinande obehag passerade hon de långa raderna av mörka fönster, och träportarna, från vilka ett sönderrivet anslag glappade i luftdraget.

— Driften inställd? frågade hon kort.

— Ja, det är fem bruk uppefter älven som står. Tre går med halv drift.

— Och alla ni unga?

— Arbetslösa, svarade han med en axelryckning. Vi har satt igång med en studiecirkel för att inte alldeles tappa modet, och i kväll har vi festen. Efter föredraget blir det en klubbmedlem som läser Ejnar Tangens dikter.

Det satte sig som en klump i halsen på henne. Han menade så väl, pojken; han kunde ju inte ha en aning om att hon och Ejnar voro skilda. Men det skulle bli svårt för henne att höra honom reciteras.

De kommo småningom fram till Folkets hus, en enkel trälada av samma beskaffenhet som hundratals andra landet runt.

Hon visades in i ett rum, där tre långa kaffebord stodo dukade och gröna pappersgirlander gingo i kryss i taket. En flicka med ljusst hår och vänliga, blå ögon hängde upp hennes ytterkläder. — Vi var så glada att fru Tangen ville komma och tala för oss, sade hon. Hela salen är fullsatt.

Och så var det då tid att gå in.

Hon gick uppför den lilla trappan till estraden. Bakom sig hade hon en fondkulliss med vita björkar och framför sig ett bord med en vit duk och en karaffin på en porslinstallrik. Hon hade tagit med sig några papper som hon höll i handen, men hon glömde dem när hon såg ut över det ungdomliga auditoriet. Ty det var mest ungdomar, men också ett och annat fårat ansikte, en gumma med benat, vitt hår, en och annan gubbe med långt patriarkskägg, en mor med den minsta sovan-de i sitt knä. Men gemensamt för dem alla var den förväntan, som präglade deras drag. Det gick som ett hugg genom bröstet på henne. Hon kände sig som den, vilken givit löftet om en gåva, men plötsligt finner sig stå tomhänt.

Hon hade aldrig känt sig så fattig som nu. Och när välkomstapplåden hälsade henne, fick hon tårar i ögonen.

— Jag är ovärdig, tänkte hon, ovärdig.

Hon började med att göra en resumé av tillståndet inom de arbetande klasserna i landet, det tryckta tidsläget, depressionen, arbetslösheten och den därmed sammanhängande nöden.

Det var en klar, enkel och koncis framställning, byggd på andras uttalanden och erfarenhet, men samlad hos ett intellekt som ägde förmågan att göra sammanhang och överblickar. Och medan hon talade, gick det upp för henne, att alla dessa människor, enkelt klädda och med sina ansikten på ett eller annat sätt märkta av prövningar och umbäranden, voro delar av den stora enhet som kämpade en hopplös strid för människans rätt till arbete, rätten till en tryggad existens för sig och sina barn. Det var som om världens nöd, speglad i de hundratals ögon som riktades mot henne, bortskymt hennes eget lidande, infogat det i dess rätta sammanhang. Lyckan, som hon hungrade efter, var den icke vad alla dessa begärde?

Bråkdelen av en illusion. Bitter nöd, eller ett existensminimum, på vilket de kämpade sig fram med sina familjer.

Och ändå fanns hos dem viljan att tro. Viljan att inte ge tappt. Det var som om kraften hos denna samlade massa tvingat henne att rikta blicken ut över sitt eget öde. De betydde åter något för henne, dessa med vilka hon arbetat som en i ledet, med vilka hon delat mödor och försakelser och vilkas tro varit hennes tro, därför att de kämpat för ett rättfärdigt mål. Men det hade endast behövts att ett av ödets hårda vindkast slagit hennes eget lilla lyckotempel i kras, för att hon skulle svika, fegt sluta sig inom sig själv och uppge kampen.

Hon såg dem framför sig, rad efter rad av arbetets söner med verktygen slagna ur sina händer, men med viljan att icke tappa bort sitt människovärde, att hålla ut till "the bitter end". De voro hennes vänner, hennes kamrater, den nya generationens män och kvinnor, vilka i det stora mörkret vidmakthöllo den låga, som aldrig får slockna. Ägde hon ännu kraft att lyfta sig upp ur det tungsinthetens träsik, som förlamade hennes vilja? Om det var henne möjligt, så var det tack vare dem, vilka ännu trodde. Hon bläddrade i sina anteckningar, fumlade med orden, hällde

(Forts. sid. 47.)

Arvsförsäkring

för barn ger barnet förutom försäkringssumman även ett "arvs"-belopp lika stort som försäkringssumman, om försörjaren avlider, innan barnet är vuxet. Dubbelt stöd och skydd skänker alltså denna försäkringsform.

FOLKET

Till vänster författarinnan Vera Inber, till höger ett ryskt plakat för grundande av ett barnhem, ett led i Sovjets kamp att bereda barnen "en plats i solen."

VERA INBER

berättar om sig och sina kamrater.

Ni tror kanske att den ryska lyriken dog i och med Sergei Jesenin. Men det är ett stort misstag. Den bara försvann på en tid och jag skall strax säga er varför.

Det är Vera Inber, en av det unga Sovjets finaste lyriker som yttrar dessa ord och vi avvakta med spant intresse fortsättningen.

— Sergei Jesenin, ja, han var en äkta lyriker men tillika en mycket svårmodig person. Han gav oss tragiska, melankoliska dikter och när vi läste dem, blevo vi själva melankoliska. Vi kunde ej arbeta. Lyrik det är ju vad vi känna och så som man känner det skriver man ju. Sergei Jesenin var en mycket olycklig människa. När han slutligen begick självmord inträdde en stark reaktion mot allt vad lyrik heter i vårt land. Vi frågade oss själva: var-till ska vi egentligen ha detta? Vi försvagas, gå under.

— Alla lyriker ha varit mer och mindre svårmodiga naturer. De ha inte varit tillfredsställda med livet, därför ha de skrivit tragiskt. Se på Byron till exempel, han var i ständig konflikt med samhället, därför skrev han dystert. Jesenin, som dog 1927, var den siste, olycklige lyrikern. Så följde en period då vi var utan lyrik. Eller rättare sagt vi trodde vi skulle kunna leva utan. Men i den svåra period vi sedan genomlevde framskapades behovet av en helt ny lyrik. Vi fann att det vi behövde var en glad, optimistisk sådan ty vi är ett ungt land och vi behöver en glad, stimulerande lyrik.

— Man tror kanske att proletären kan leva utan, nej, han behöver också lyrik, men en annan. Kärlek är visserligen alltid kärlek men en proletär älskar annorlunda. En kapitalist har möjlighet att lägga bort arbetet när han älskar och bara älska. Men en proletär måste arbeta. Och vad han behöver är en uppmunt-rande lyrik. Temperaturen i lyriken får dock aldrig bli så varm

att människan blir svag, som efter ett hett bad.

— Ni frågar hur vi författare anammat revolutionen. Det är en svårbesvarad fråga. Kanske svårare än ni förstår.

Vera Inber reser sig upp och går fram till fönstret. Hon ser bort mot Kremles hemlighetsfulla murar och torn och tiger... Men om några minuter vänder hon sig om och tar åter till orda.

— Om ni vill höra på mig så skall jag berätta litet om mig själv, från början, så kanske ni sedan lättare skall förstå.

— Jag föddes år 1893 i staden Odessa vid Svarta havets stränder och var enda dottern till en bokförläggare. Min mor var lärarinna. Vid nio års ålder brukade jag roa min omgivning med att skriva dikter men det tog mycket snart slut och jag började i stället läsa. Dickens var min älsklingsförfattare — och Kipling. Pusjkin som vi läste i skolan ställde jag mig mycket kallblodig till, liksom till all dikt. När jag kom upp i gymnasiet hade jag en enda brinnande önskan: jag ville bli skådespelerska. Det svärmeriet höll i sig och när jag slutade gymnasiet sökte jag in vid en teaterskola. Mina föräldrar voro dock mycket emot saken men jag fick deras tillåtelse att ha detta arbete som bisyssla till ett "riktigt" yrke. Det visade sig att jag hade anlag för teaterbanan men som jag inte var frisk överansträngde jag mig snart och måste överge teaterskolan. Vid denna tid gjorde jag bekantskap med en litteraturkritiker, som sedermera blev min man. Vi bosatte oss i Paris för tre år och denna period hade ett mycket avgörande inflytande på min utveckling. Jag läste många franska poeter och i Paris 1912 utkom så min första diktsamling.

— Sen kom revolutionen... Och jag kunde inte skriva på länge. Först var det svårt att acceptera revolutionen. Och när jag äntligen efter den svåraste själsskris som en människa kan gå ige-

nom, förstod den, kunde jag ändå inte skriva. Först måste man lära sig förstå med huvudet, och sedan med hjärtat. Och när man lärt sig detta dröjer det ändå länge innan man kan skriva. Ja, det var en svår period för oss ryska författare.

— En månad före kriget kom jag tillbaka från Paris till Odessa. Jag var utan pengar och måste sälja vad jag ägde för att kunna leva. Mina vänner och jag hade en liten teater där jag spelade och för vilken jag skrev pjäser. Den erfarenheten har jag sedan haft stor nytta av då jag nu arbetar en hel del för teatern. En av mina sista pjäser håller man nu som bäst på att komponera musik till.

— Och nu först finner jag att jag är skriftställarinna. Jag har läst så mycket, sett så mycket och förstår på ett helt annat sätt. Nu kan jag skriva...

— Men för att fortsätta min historia. Jag stannade i Odessa till 1922 då jag reste till Moskva. Här arbetade jag som diktare och journalist. Och 1925 började jag skriva prosa, romaner och nu arbetar jag som dramaturg. Jag vill försöka skriva en lätt och klok komedi om kärleken. En skriftställare, säger man hos oss, måste inte endast vara en spegel, som speglar allt, nej, han måste också hjälpa till att bygga ett nytt samhälle, skapa en ny människa. Det är en svår uppgift men också en stor lycka när man förstår den uppgiften.

— Ni frågar hur jag karakteriserar författarens roll i det pågående samhällsarbetet? Jag skulle vilja säga att den litterära produktionen är mättad av aktuella uppgifter. Det skickas ut författarbrigader i landsorten där det kollektiva jordbruket pågår, till fabriker och nybyggen. Sedan beskriva författarna kampen mot kulakerna och gör verser om industri- och finansplanerna i olika företag. Författarnas uppgift består med andra ord i att ge en levande bild av det pågående uppbyggnadsarbetet i vårt land.

— Självt är jag ofta på turnéer i landsorten. Vi anordna litterära aftnar där våra klassiker och nya författare läsas högt. De unga begåvningarna på platsen brukar även läsa upp sina alster, som vi sedan kritiserar, och jag brukar berätta hur jag själv arbetar och delger dem mina erfarenheter och rön.

— På fabriker samlas vi mestadels kring väggtidningen som numera varje företag har, och jag lär arbetarungdomen att skriva. Radion är ju också ett bra medel att nå människorna. I dag skall jag till exempel läsa dikter för pionjärerna. Ja, det är ett intressant liv, det är sant.

— Vad revolutionen givit kvinnan och barnet? Ah, det finns väl inget land där barnen bli så älskade. Från det de äro helt små

ha vi konsultation för mödrar och barn. Men detta gäller inte endast sjuka barn utan även svåruppfosttrade och stygga. Mödrarna få vända sig till särskilda pedagoger ty man kan ju inte begära att en vanlig mamma skall förstå ett svårhanterligt barn. Det är lika viktigt att det finns konsultation för själen: hur man skall fostra sunda människor.

— Om vi se på den gamla tsarskolan hur främmande var den inte för livet. Den historia de läste till exempel! Nu få dock barnen lära sig allt om främmande länder och komma på ett helt annat sätt i kontakt med livet. Läraren som förr var en ständig källa till spektakel han är nu barnens populäraste vän och kamrat. Och se bara med vilken glädje och energi den unga pionjären arbetar i sin klubb. Den gamla skolan skulle aldrig ha frambringat något sådant. Förr arbetade man individualistiskt men den nya skolan utvecklar barnens sociala instinkt. De förstå att arbeta kollektivt och lära sig redan från början att arbetet för det hela skapar en större lycka.

— En tid hade vi för mycket politik och för litet lärdom i våra skolor men detta är nu bättre avvägt. Förr var det ju ett politiskt intresse att ungdomen inte skulle syssla med politik.

— Barndomen? frågar ni. Ja, förr voro endast rikemans barn lyckliga. De andra inte. Men nu få alla barn leva med i sitt lands uppbyggande. De veta lika bra som vi vad som sker. Har ni sett våra läroböcker? Där finns t. ex. femårsplanen enkelt och lättfattligt utarbetad för barn.

— Och kvinnorna, vad ha de vunnit?

— Revolutionen har sagt att köket är en olycka för kvinnan. Så många år förlorade vid diskbanken! Hela historien säger att kvinnan endast sett världen genom köksfönstret och barnkamraren. Men nu behöver hon inte det längre. Vi ha avsett mannen som gud. Jag kan inte tänka mig något intressantare än det våldsamma fysiska och andliga framsteg som skett hos oss. Jag minns väl själv det enorma uppseende den första konduktören väckte i Odessa. Det var förresten en lärjunge till min mor. Och nu! Ja, nu ser man kvinnorna överallt. Det är endast ett fåtal inpackade i familjen... vi ha lärt att det finns större uppgifter.

— Om jag tänker komma till Sverige. Ja, vet ni, jag skulle inte önska något högre! Det var tal om att jag skulle komma på nyåret men jag vet inte ännu hur det blir. Jag har alltid älskat Norden. Nansen är min älsklingsförfattare. När jag är olycklig läser jag alltid "frem over Polhavet" och beundrar hur han alltid kunde vara så stark. Jag älskar de länder som ha snö, där man kan få tända en brasa... och skriva!

Alma BRAATHEN

Symbolernas krig

De tyska nationalsocialisterna ha skickligt förstått begagna sig av korta, kärnfulla termer och symboliska tecken, som göra effekt på folkmassorna. Deras hakkors är en så urgammal symbol, att den förlorar sig i tidernas dunkel. Det infördes till Europa från Asien någon gång på 500-talet e. Kr. och sedan dess ha antisemiterna använt det som kännetecken på den renariska rasen. Men långt dessförinnan var detta solhulets tecken ett lyckomärke hos t. ex. indianerna.

Inför den hotande fascistrevolutionen antogs som bekant de tyska socialdemokraternas Järnfront, som också omfattar syndikalisterna, Reichsbanner, demokrater och katoliker, sin symbol: de tre pilarna.

Denna symbol är enkel och frappant, den nöjer sig ej med att neutralisera hakkorset, den dödar det. Om man tecknar t. ex. Sovjets hammare och skära på hakkorset, neutraliseras de båda tecknen, ty det blir omöjligt att urskilja, vilket som är överst. Men de tre pilarna genomborra hakkorset.

Under valstriden började de tre pilarna att sprida sig över hela Tyskland. Nazi sågo

sig tvungna att göra något för att stänga vägen för dem. Då de icke kunde besegra dem på annat sätt, sökte de döda dem genom löjet och förvandlade dem till parasoller!

Det var en seger för nazi. Järnfronten gav då order att pilarna skulle närmas så mycket som möjligt till varandra, så att det blev omöjligt att göra parasoller av dem. Då gjorde nazi en annan manöver: de tecknade ett hakkors som bröt itu pilarna. Järnfronten ändrade teckningen, så att pilarna förföljde och genomborrade hakkorset.

Nazi tecknade då en hand, som hejdade pilarna med devisen: Hitintills men icke vidare! Järnfronten genomborrade handen och tillade: Vi fingo dem i alla fall! Affischer med dessa symboler äro ett betydelsefullt medel i den politiska propogandan, eftersom de i tusental kunna klistras upp nattetid på de mest oväntade platser. Intressanta äro två av Järnfrontens affischer. Det ena visar en arbeterska, som krossar svastikan med en hammare, den andra framställer svastikan som en slags hydra, vilket genomborrats av de tre pilarna.

Krupskaja (till vänster) i samtal med ryska arbeterskor. I raden sedd uppifrån och ner, Sofja Perowskij, Katherine Breschkowsky och Vera Figner. Bilden till höger Alexandra Kollontay, porträtt från de senaste åren.

Revolutionens kvinnor

Det har sagts, att utan kvinnornas bistånd och hängivenhet hade aldrig den stora revolutionen kunnat genomföras, och kvinnorna, arbetarkvinnorna, är väl de, i vilkas liv revolutionen ingripit mest omvälvande. Men inte endast i den ryska revolutionen, i Pariskommunen, i den stora franska revolutionen har också kvinnorna spelat en framträdande och betydelsefull roll. Det var kvinnor, som ledde tåget till Versailles, kvinnor, les tricoteuses, strumpstickerskorna, som från revolutionstriunalens läktare övade sitt inflytande på rättegångarnas utgång, kvinnor, Petrograds textilarbeterskor, som med sin tapperhet verkningsfullt bidrog till oktoberrevolutionens framgång.

Och inte endast de. Den ryska revolutionens historia, som ingalunda börjar 1917, utan många decennier tidigare, vimlar av modiga, uppoffrande kvinnogestalter.

Utän tvivel har flera av dessa kvinnors namn råkat en smula i glömska under stormarna av den revolution, som gick så mycket längre än många av dem någonsin drömde om. Det är en nyttig och betydelsefull gärning att gräva upp och lägga fram deras gärning ur det historiens halvdunkel där deras namn länge nog dvaljts — nyttig därför att den visar oss hur föga spontana de stora tilldragelserna är, hur länge och omsorgsfullt de måste förberedas.

Ellen Michelsen har åtagit sig denna föga lätta uppgift. Genom årslånga studier, genom resor och vidlyftig korrespondens har hon frambragt material, som delvis varit både nytt och oanvänt, och därur sammanställt biografier till några av den ryska revolutionens mest betydande kvinnor. I dagarna har resultatet av hennes långvariga och grundliga arbete utkommit i bokform: 7 kvinnor ur den ryska revolutionens historia. (Holmströms Förlag.)

De kvinnor, vars öden tecknats är Sofja Bardina, Sofja Perowskij, tsarmörderskan, Katherine Breschkowskij, "revolutionens mormor", Vera Zasulitsch, den första kvinnliga attentatorn, Vera Figner, fången i Schlüsselburg, Lenins livskamrat Nadesjda Krupskaja samt den nuvarande sovjetryska ministern i Stockholm, Alexandra Kollontay. Av dessa befinner sig de tre sista samt Katherine Breschkowsky, ännu i livet.

Hur olika dessa kvinnors livsöden än gestaltats ha de dock haft ett gemensamt: de stammade ur ungefär samma samhällskretsar, godsägare- och ämbetsmannaklasserna. För kvinnor ur bonde- och arbetarklasserna fanns knappast någon möjlighet att nå fram till organiserad revolutionär verksamhet: de kunde ju ännu icke ens läsa eller skriva.

Vägen till den revolutionära verksamheten gick genom studier. Det blev nästan ett mod bland de välsituerade klassernas unga flickor under slutet av 1800-talet att avlägga studentexamen och studera till läkare eller lärarinna. Snart nog insåg de dock att på den vägen kunde de ej åstadkomma mycket, deras verksamhet blev alltmer av politisk art och riktade sin udd mot re-

gimen. De unga studentskorna kom i kontakt med revolutionära som de kallades "nihilistiska" kretsar, särskilt de, som studerade i Zürich, vartill de på grund av tsarens ovilja mot studentskor, ofta blev tvungna. Men även här stod de under hemlig uppsikt, och en vacker dag slog en kejsarlig ukas ner bland den unga fribrytarskaran, vilken befallde alla ryska studenter att vid förlust av sitt ryska medborgarskap genast lämna Zürichs universitet. Till denna skara hörde Vera Figner och den utomordentligt begåvade medicinskan Bardina, vilken sedermera arbetade som fabriksarbeterska i Moskva och häktades i de 50:s process, den första av de stora ryska processerna mot de radikala. Hon sändes sedan på livstids deportation till Sibirien; lyckades visserligen rymma därifrån men var vid återkomsten brutten för livet. I Zürich ändade hon sitt liv för egen hand ett par år senare.

Ett av de mest fängslande och gripande livsödena var Sofja Perovskijs. Dotter till Petersburgs guvernör fick hon en adlig jungfrus förnäma uppfostran och fördes ut i societeten. Men trots mot fadern, som var en despotisk tyrann mot sin familj och mot sina livegna, drev henne till de revolutionära, och i biblioteket på familjegendset på Krim fick hon den första kontakten med nihilismen. Snart kom hon också i kontakt med revolutionär ungdom och endast sextonårig lämnade hon sitt hem, där livet blivit henne outhärdligt, för att kasta sig in i den revolutionära rörelsen. Hennes liv under de följande tio åren, då hon vandrade till fots från by till by i Samaragovernmentet för att driva propaganda bland bönderna, sedermera bland Petersburgs arbetare, hur hon häktades och släpptes, småningom blev terrorist och till slut som deltagare i mordet på Alexander III dömdes till döden i galgen, är en hjältesaga, så god som någon. Hon har kallats revolutionens Jeanne d'Arc, och det sägs att dödsdömda revolutionärer brukade viska hennes namn på vägen till schavotten.

Dessa 70- och 80-talets revolutionära studentskor bildar i viss mån en grupp för sig. Men det fanns också de, som icke endast fick vara med om att underminera den gamla regimen utan också fått ägna sina krafter åt att bygga upp det nya socialistiska Ryssland. Om Vera Zaslitschs och Bardinas namn kanhända vid detta laget är glömda, så känner i gengäld hela världen Krupskaja och Kollontay. Men icke så många vet, att Krupskaja förtjänat sitt namn inom rörelsen icke blott som Lenins maka utan som fullt självständig revolutionär ar-

betare. Bl. a. skötte hon under en period insmugglingen av illegal revolutionär litteratur i Ryssland. Sedan hon var liten drömde hon om att bli lärarinna för folket. Nu är det hon, som är ledare för det stora folkuppfostningsarbetet. Hon utarbetar skolplaner, sammankallar lärarkongresser, understöder sammanslutningar mellan lärare i Sovjetunionen och utlandet. Dessutom har hon tid att på olika sätt bistå de många tusende, som från alla trakter av det stora Ryssland vänder sig till henne, sin kamrat och ledare, för att be om råd och hjälp.

En annan, mer fascinerande men också mer gåtfull typ är Alexandra Kollontay, generaldottern, som redan i tidiga ungdomen fann sin plats på arbetarrörelsens yttersta vänsterflygel. Liksom Rosa Luxemburg hör Kollontay till dem, som gjort en självständig teoretisk insats. Hennes starka temperament och hennes klara intelligens med dess grundliga marxistiska skolning kom henne att med en förening av vetenskaplig och kvinnlig intuition se den väg, som var — och är — den enda möjliga till kvinnans fullständiga frigörelse. Stödd på Bebel, Engels, Marx har hon i flera märkliga skrifter framlagt sin uppfattning. Blott på full ekonomisk självständighet kan kvinnans frigörelse grundas. Hon måste ha samma rätt som mannen till utbildning och arbete och samma betalning. Kommunala restauranger, tvättinrättningar och barnkrubbor skall avlyfta den husliga bördan från hennes axlar, hon skall ej längre behöva vara mannens och hemmets oavlönade slav. Framför allt skall hon ha rätt till kärlek, och de barn, som föds skall avlas i glädje och icke med tvång. Allt detta är möjligt blott i det socialistiska samhället, och därför blir all kvinnorörelse, som icke syftar till socialismen, meningslös. Kollontay har många gånger gjort front mot den borgerliga kvinnorörelsen, senast vid Open Doorkongressen i Stockholm 1931.

Ellen Michelsen har i sin bok velat visa på några av de kvinnor, som banade väg för den stora revolutionen. Det är kvinnor med ganska varierande uppfattning om väg och mål, som ryms i hennes bok. Alla torde de dock haft det gemensamt, att de insett det oupplösliga sambandet mellan kvinnans frigörelse och folkets. Alla slag av förtryck trivs samman, och det är därför naturligt nog att den, som är revolutionär på en punkt, blir det över hela linjen.

De, som kämpar för kvinnornas frigörelse beskylls ofta för att vilja införa matriarkatet. Så är dock sällan fallet. Den, som kämpar mot en orättvisa,

här det patriarkaliska samhällets, faller nog inte med vett och vilja i dess motsats.

Ellen Michelsen hör till dem, som kämpar ej för matriarkat men för likställighet, ekonomisk, social och sexuell, mellan man och kvinna. Detta anser hon kan förverkligas först i ett socialistiskt samhälle. I historiens gryning, då ännu all egendom var gemensam för stammen eller samhället, existerade ett tillstånd, som vi kalla matriarkat, åtminstone hos de jordbrukande folken. Med privategendomens och arvsrättens införande undertrycktes kvinnan och miste sin forna fria ställning. Arvsföljden måste säkras, och detta skedde genom att kvinnans trohet och sexuella integritet i äktenskapet noga bevakades. Hon förvandlades till en husslavinna med föga eller intet att säga till om i det offentliga livet, och detta gäller till stor del än i våra dagar, såväl i borgar- som arbetarklassen. Och det kommer att så förbli, så länge det nuvarande samhället består.

Ellen Michelsen har i sin bok lyckats träffa en enkel och folklig berättartone, hennes bok har förutsättningar att bli en äkta folkbok, en bok för folkets kvinnor. Och män. Man vill önska, att den får ett sådant mottagande, att författarinnan skall känna sig uppfordrad att fortsätta sina skildringar av revolutionens kvinnor.

Margit PALMÆR

Vera Zaslitsch

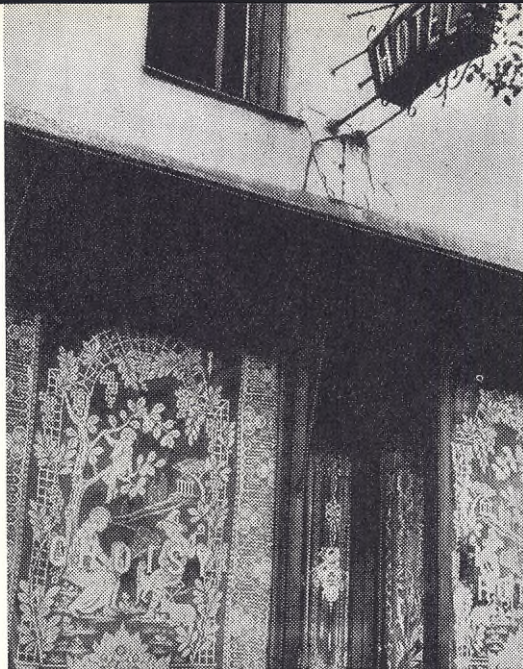

Foto Peter
Powell ur
Photographie
1932.

ME
MED ÖGON, ÖRON
OCH ALLA LEMMAR

Kan man erfara mycket. Ensam, fattig, det spelar ingen roll.
Drick världen, människorna! Tacka för att du lever. Lever,
hör du, även om din älskade talat hårt till dig.
Även om han gått, lever du.

Lever utan tandvärk, utan magknip, utan plågor. Är frisk
och sund. Kan se, kan höra. Fall på knä då vid ditt fönster.
Tacka morgonen! Det är en underbar morgongymnastik
och en vidunderlig hälsodryck: Att vakna och tacka. Så där
talar det i mig, sjunger det, när jag är ensam.

Jag sitter i det kvavaste fyllda tåg och ser och hör.

Vad människorna äro snälla, goda! Hör, till och med deras
lögner och förställning blottar en godhet: aktningen för
det som är bättre än de, blygseln över deras ondska och
oförmåga.

När jag söker i främmande städer de billigaste rum, när
hotellbetjäningen föraktar mina slitna väskor och min snäva
drickspenning, ser jag hur de alla sträva, längta till skönhet
och frikostighet.

När jag söker ängsligt matsedlarnas billigaste rätter och ser
kyparens besvikenhet och diskreta ovilja, då ser jag åter
människan, människan i strid med torftigheten.

När jag vandrar på gatorna och ser generationers människo-
verk och hör främmande tungomål ljuda med ordets musik,
då tackar jag för hälsan, som bär mig fram i ringa kläder
till skönhet och äventyr. När jag vandrar känner jag män-
niskans överlägsenhet.

När jag ser vännerna dö, frågar jag mig, om min tacksamhet
mot livet skulle räcka till ljus för mig, om vägen bure ner i
dödsskuggans dal.

Jag frågar. Jag törs ej svara. Men jag ber att få gå kvar på
jorden, och få bära livets uppgift länge, länge.

Vågar jag lova, att icke klaga om hälsan får vara med mig?
Icke klaga för någont?

Man är så dålig att hålla stora löften.

Men jag vill.

EN AV JORDENS TVÅ MILJARDER MÄNNISKOR.

Foto av Peter Powell. Ur Photographie 1932.

FATTIG OCH RIK BARNDOM

En sats som är så sliten att skrivmaskinen endast med tvekan lånar sin medverkan till dess nedskrivande är denna: verkligheten är underbarare än dikten. Oscar Wilde, som inte hade sinne för banaliteter, vände på steken för sin del; han förmenade emellertid inte bara, att dikten är underbarare än verkligheten — det förmenar många — utan han anförde jämväl goda exempel på, att livet plagierar dikten. Nu är Wilde inte någon figur att sätta på piedestal; hans estetiska överkultivering förde ganska oundvikligt fram till det dekadenta och perversa. Men hans mening om förhållandet mellan dikt och verklighet attraherar med en makt, som man gärna kan kalla hypnotisk; det låter sig inte förneka, att den innehåller en kärna av sanning.

Det är ett par romaner med frändskap av unga svenska författare — jag syftar på Ragnar Holmströms Kråkslottet och Gustav Sandgrens Livet är rikt — som i min erinring fört fram människor och händelser i min barndom, som begravts under ett myllrande lager av andra händelser och människor, och fastän tids-sammanhanget mellan mina minnen och de ifrågakvarande romanerna bevisar raka motsatsen till Wildes tes, vägrar mitt förstånd att erkänna detta; än mer, hela räkkan av upplevelser, hela skaran av typer och gestalter stå för mig, som dock med egna ögon registrerat det som hänt, som ett skådespel med drömmens klärobskyr omkring, som ett diktens lån till verkligheten, som ett marionettspel med en registers bortom tid och rum, som en lögnhistoria, likvisst sannare än sanningen själv. Men jag lovar kanske mer än jag kan hålla. När jag skall skildra det som hänt förefalla orden blacka och tomma, det är som de ville gäcka försöket att låta det uppstå och leva i en tidningsspalt, som hade de sitt intensiva och verkliga (men lånfångna) liv en gång för länge sen och som nu är förklunget och dött. Jag gör försöket i alla fall, halvt i trots och med små sting i samvetet, som om jag förbröt mig mot dunkla makter.

Det kan göra detsamma var händelserna utspelades; det var i alla fall i en av de största städerna här i landet. Mitt kråkslott bestod av två sammanbyggda landshövdingehus av den i staden gängse typen: skrangliga, anfrätta, med gnyende trätrappor och flagande målning och med gemensam, kullerstensbelagd gård. Mitt i gården tronade soptunnorna, alltid fulla, alltid stinkande, alltid med locken balanserande högst upp på avskrädeshögen, där jätterätter i däst och fräckt lugn kalasade, fullkomligt nonchalerande den förbipasserande menigheten. Där fanns också det stora dasset med många rymligt tilltagna bås och med stora hål kärleksfullt utkar-

vade i dörrarna och i väggarna mellan bås-sen. På skånst maner kringgårdades gården av smärre byggnader, ruggiga och fallfärdiga, med ruttnande virke, och i dem bodde proletariatets proletariat: Vilda Höna och hennes dotter Elin, min skolkamrat; asfaltskokare Brandén och hans olyckliga familj; plåtslagare Lennström, en fåordig man, som i gengäld bullrade desto mer i sitt arbete och som var begåvad med den största näsa jag sett i mitt liv. Jag sammanlänkar plåtslagare Lennström med Cyrano de Bergerac i min inbillning, fast det bara var näsorna som förenade dem. Det fanns inget romantiskt eller heroiskt skimmer kring Lennströms näsa, den hade visserligen romantikens blåa färg, men det kom sig helt enkelt av att Lennström drack dunder.

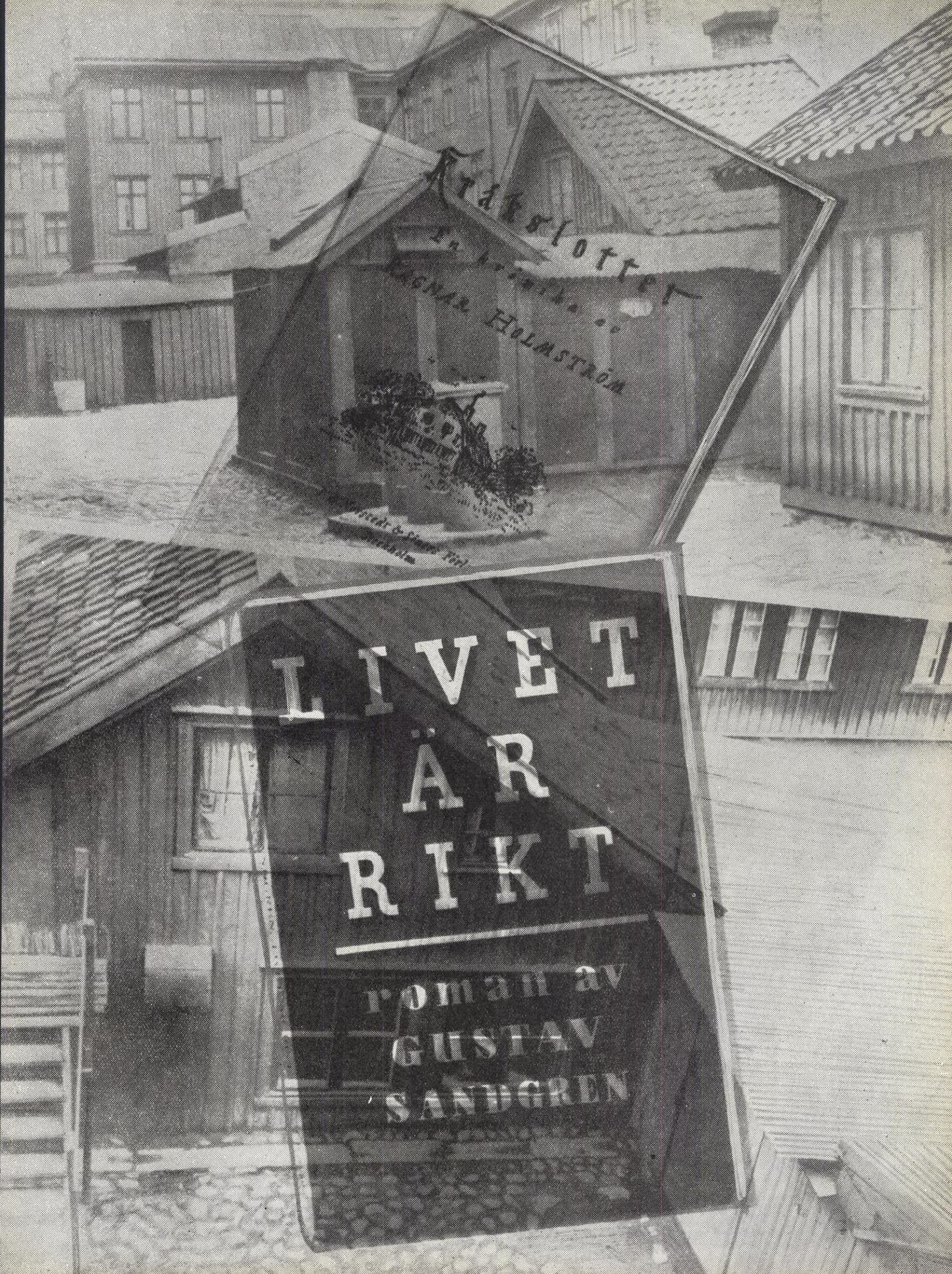
Asfaltskokare Brandén var en stor och tjock karl, som drack mängder av det starka öl som salufördes den tiden: Pripps bajerska. Man gick helst ur vägen för honom; han var mycket självmedveten, satte ut mågen, svängde med armarna och hade ett sammanbitet högmödigt uttryck i sitt av asfaltröken svarta ansikte. Han var en tyrann och levde en hel djävul med sin familj; hustrun for rädd och kutryggig och bekymrad omkring och kritade i butikerna med en tunn själ över sina klädespaltor. Deras tre barn hade fått lidandets adelskap som en slags bedrövlig betalning eller ett dyrköpt vederlag: pojken läste flitigt och var den renhårigaste av alla kamraterna i gården; han blev med tiden religiös. Flickorna försökte förgäves hävda sig i konkurrensen med sina jämnåriga bekanta när det gällde kläder, det var en tragik att se deras rädda ögon, som tiggde om barmhärtighet: häna mig inte, jag kan inte hjälpa att jag ser ut på det här viset! Den ena av dem hade en jul fått ett vackert klänningstyg från någon släkting i Amerika; Brandén kom hem och fick se hennes lycka när hon draperade tyget kring sin stackars vanlottade kropp; han slet det ifrån henne, höll domedagspredikan som gav eko i omgivningen och bar sedan tyget till den kvinna som kallades Dalta och som höll pantbank vid en av de närliggande gatorna. En vinternatt körde Brandén ut hela familjen i nattdräkterna; de kommo frysende och gråtande över till oss och fingo ligga i köket den natten. Man såg sällan man och hustru i sällskap ute; det hände likväl att hustrun någon gång kom löpande efter mannen över gårdens kullerstenar. Han brukade då vända sig efter henne med lugnt och fräckt majestät och skrika:

— Jag är herr Brandén, men vem är du? Fru Brandén svarade aldrig; hon böjde sig djupare ner i sjalen. — Han skämdes för sin hustru (fast det borde varit tvärtom), och han ville att hon skulle gå tio

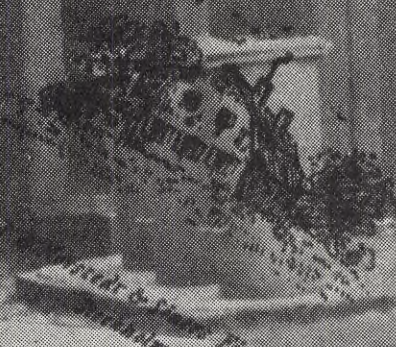
steg efter honom, om de händelsevis skulle åt samma håll.

Fyra kuvade människors elände sålunda i ena hörnet av gården; i det andra bodde till gengäld själva livslusten, frisk och ohämmad och okonventionell, klädd i trassor även den, men ack så mycket lyckligare. Där bodde alltså Vilda Höna och hennes dotter Elin. Vilda Höna, vars s. k. borgerliga namn jag aldrig hörde, var en kvinna med vad romanförfattare förr i tiden brukade kalla spår av svunnen skönhet i sitt anlete. Det var ett stort rött ansikte med nästan maskulin sensualism i, omramat av ett endast sällan kammat hår, som stripade sig ner efter hennes hals. Vad de levde på vet jag inte, men de levde glatt, och allra gladast när Kalle Elsa kom hem. Kalle Elsa var Vilda Hönas karl. Han var sjöman och seglade på världens alla hav, det stod en doft av äventyr och saliga fjärran öar och stora vida vatten omkring honom när han kom rullande med vegamössan i nacken och håret hängande ner i pannan. Det lilla knepiga ansiktet var korsat med gamla och färska ärr efter knivstygn, skjortan var nerkavlad och bröstet bart i sol och regn, och där inte hår täckte den mastiga bringan skådade ståtliga tatueringar: ormar, som slingrade sig om varandra, ett hjärta och ett ankare, en naken kvinna, ett farande skepp, alltsamman i en härlig röra.

Det var inte så ofta Kalle Elsa kom hem, och hans uppträdande celebrerades alltid med fruktansvärda fyllslag. Då samlades mystiskt folk från alla håll, då hyvdades tomma literbuteljer genom den öppna dörren, där stekos och svordomar och skrik välldes ut, då tjöt Vilda Höna högt i glädje eller sorg, beroende på om Kalle Elsa kysste eller slog henne. Festerna slutade oundvikligt med slagsmål; i kvällningen blänkte poliskaskar kring huset. Den fridsamme och digre polisman, som kallades Kålhuvet och som posterade i närmaste gathörn, måste djupt bekymrad ingripa i händelserna. Kalle Elsa följde godvilligt med, om han var på det lynnet; varom inte fick polisen tillkalla förstärkning. Då blev det nappatag, som satte många märken i husets krönika och på alla de agerande; det gick aldrig av för mindre än att Kalle Elsa i stridens hetta berövades varje klädtrasa han hade på kroppen. Naken och blodig och vilt svärjande lastades han på en flakvagn och kördes till finkan, och om inte Vilda Höna skrek som ett sårat djur så berodde det på att hon hade somnat ifrån alltsamman, fälld av många drycker och en sjömans heta kärlek. Det var ett skådespel, som hela stadsdelen hade glädje av, folk skockade sig tätt kring platsen för torneringen. — Och om några dagar hade Kalle Elsa rest ut på den blåa böljan igen; Vilda Höna stod fridsamt

STÅR OLOTTET
E. HOLMSTRÖM

LIVET
ÄR
RIKT

FÖRBERG
GUSTAV
SANDGREN

Det städse disponibla badkaret är onekligen ett av det civiliserade livets allra ljuvligaste uppfinningar; och det är ett av de största folkhygieniska framsteg, då — såsom under de senaste åren börjat bli fallet i Göteborg — varje H. S. B.-lägenhet på ett, två rum eller mer har ett badrum med bekväm tillgång till varmt vatten.

Besök vårt kontor **Fjällgatan 3** och tag del av ritningar och hyresberäkningar. Telefoner 452 54, 452 41.

Hyresgästernas Sparkasse- och Byggnadsförening i Göteborg

och hängde upp kläder på ett streck, hon sjöng sakta för sig själv, och hon mindes. Elin, Kalle Elsas och Vilda Hönas dotter, min skolkamrat, var en snäll flicka, som alltid skrattade på ett barnsligt vis och som aldrig kunde sina läxor. Vår lärarinna hade inte fördrag med henne; en dag knäppte hon ner byxorna på flickan och tog fram riset bakom svarta tavlan. Klasen var dödstyst under exekutionen; jag minns min dunkla lust och min beklämning inför detta hemska skådespel med de hängande röda byxorna och den rodnande och svällande flickrompan — och den åldrande kvinnan, som slog och slog, känslöst och beräknande, med lugn sadism. Bakom husen, med genväg genom ett söndrigt plank, hade en lumpsamlare sin butik. Man kom direkt in i butiken från

gränden, det fanns ingen dörr. Vi brukade bära dit de urkokta benen när vi hade kokat soppa hemma. En maläten gubbe kom fram ur ett inre rum, det pinglade svagt i dörren; han vägde upp benen och honorerade sedan ur en stor portmonnä; det blev vanligtvis tre öre.

I stora huset bodde min förste vän. Jag minns att han hette Georg och att han hade ett sådant vackert slarvigt hår, som Erik Lindorm talar om i en av sina ynglingadikter. Överhuvud kringgårdas han i min erinring nästan uteslutande av litterära upplevelser av ett bestämt romantiskt slag; jag identifierar honom sålunda ofta med Grand Meaulne i Alain-Fourniers märkliga roman Det stora äventyret. Det betyder naturligtvis att jag idealiserar honom, men eftersom den primära utstrål-

ningen kommer från Georg måste det också betyda att han var en stark personlighet, så ung han var.

Vi hade mycket roligt tillsammans: vi balanserade på mattstängen, vi luntade i bergen, som avgränsade stadsdelen från ett villaområde, och hade stor möda att släcka; en gång förstörde jag en ny rock på ett sådant äventyr. Vi kastade sten på råttorna i soptunnorna, och vi retade gallfeber på en kvinna som kallades Äggebrala; hon stod på torget och sålde ägg, och vi måste reta henne därför att hon var tjock och såg ut att äta mycket god mat. Hennes tjockhet var väl snarare sjuklig, och jag tror hon fick cedera den goda maten. Men vi ansågo det vara en akt av rättfärdighet att vara grymma mot henne.

På undra botten hade min far en skomakeriverkstad den tiden; vi bodde en trappa upp. Jag tillbringade en stor del av min lediga tid nere i verkstaden, där samlades så mycket märkvärdigt folk. Om kvällarna, när pappa tyckte att han slitit nog, rätade han ut ryggen, placerade en läderhalva över alla verktygen på disken och tog fram en smutsig kortlek. Och så samlades de kring disken för att utkämpa en strid om några fattiga ören: Brockman, som alltid gick klädd i frack — en flottig och söndrig frack — och som kunde tala med buken; farbror Otto, en lång och fåordig man med mycket vackra ögon; halte Eriksson, som hade en pik i sitt träben (den piken var min mors förskräckelse, eftersom den gjorde så många fula hål i korkmattan de gånger halte Eriksson halsade på i köket); och sist Lindblom, som var en mild vandrande skomakare och aldrig ville ha kondition på samma ställe mer än några veckor i taget.

När Brockman tyckte att han lekt nog med kortlapparna lekte han med mig. Han tog mig fram till kakelugnen och frågade om jag ville höra på när han talade med en sotare, som satt fast i rökgången. Så konverserade han i riktning mot den olycklige sotaren, som jämrade sig och ville ha hjälp att komma loss. Det är jag för tjock till, förstår du inte det, sa den hjärtlöse Brockman. Men jag är hungrig och jag kan inte andas, pep sotaren. Det här du för att du inte tvättar dig ordentligt, genmålte Brokman.

Halte Eriksson var en olycklig man, han satt ibland och grät på verkstaden över sin svekfulla hustru, och han tvättade sitt ansikte rent från gråten i blötbaljan, där lädret fick den sista beredelsen. En dag hittade man honom hängande i spjällsnöret, min mor grät för att hon så ofta varit ond på halte Eriksson för träbenspikens skull. Och detta var några scener ur min fattiga och rika barndom. Nu när jag tecknat ner dem tycker jag ännu mer att de te sig som ett simpelt plagiat — en orkeslös verklighet, som fått gå till dikten för att fylla ut sin egen tomhet.

NÄR NI NÄSTA GÅNG HAR TVÄTT

Begär demonstration, ring Ö. 73 28 eller Ö. 50 32!

låt då
tvättapparaten

LAVATOR

sköta om den

VACKRA MÖBLER GRATIS!

Morgonbris anordnar en rolig jul-
pristävlan med moderna möbler

Vi arbetarehustrur ha all anledning att vara tacksamma mot Morgonbris för dess initiativ att öppna en avdelning för rådfrågning beträffande bostaden och dess möblering. Det var en åtgärd i rättan tid. Nu gäller det emellertid att se till att inte idén förfuskas, att inte avdelningen blir en slags modespalt med interiörer från överklassen och utan anknytning till vanliga hyresgästers materiella resurser. Det är ingen konst att skapa stilfulla interiörer, med utmärkt fotografisk effekt (se bilderna i novembernumret) om man har att laborera med nya, moderna möbler och lägenhetstyper. Men inte löser man problemet med möbleringen av arbetarebostaden på det viset. Nej, det skulle vara önskvärt att Morgonbris' initiativ ledde till en diskussion mellan husmodrarna å ena sidan och möbleringssakkunniga arkitekter å andra sidan, där det kunde slås fast vissa principer för arbetarebostadshus möblering och där de vanligaste missförhållandena kunde få sin belysning.

Det är ju så, att tack vare möbeltillverkningens industrialisering nästan alla arbetarehem ha samma inredning, samtidigt som lägenhetstyperna erbjuder mycket få variationer. Ni känner igen inredningen? Köket med sin träsoffa och sitt fällbord vid fönstret. Och rummet med sitt »kombinerade» möblemang med ett bord, som stjär utrymme, mitt på golvet, buffén som tar upp ena långväggen, etc. Kammaren, som blockeras av de två från ena väggen vinkelrätt utgående sängarna.

Möbleringen av arbetarbostaden med redan befintliga möbler erbjuder så stora svårigheter inte på grund av möblernas otillräcklighet utan på grund av deras överväldigande massa i förhållande till golvytan. En förnuftig utgallring och en förnuftig placering — ange riktlinjerna härför och mycken trevnad skall vara vunnen. Låt

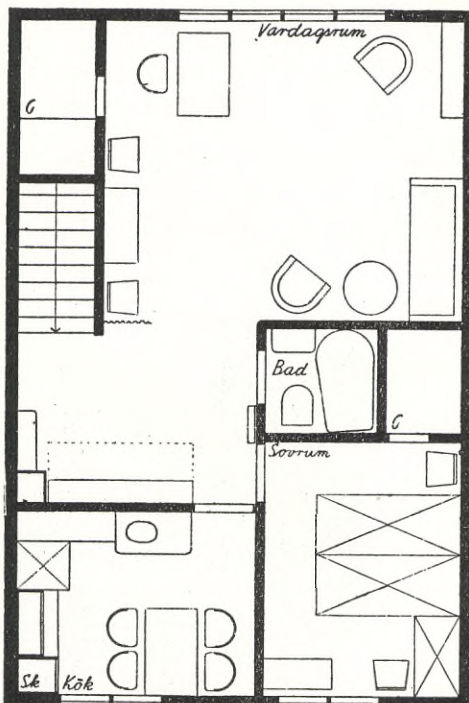
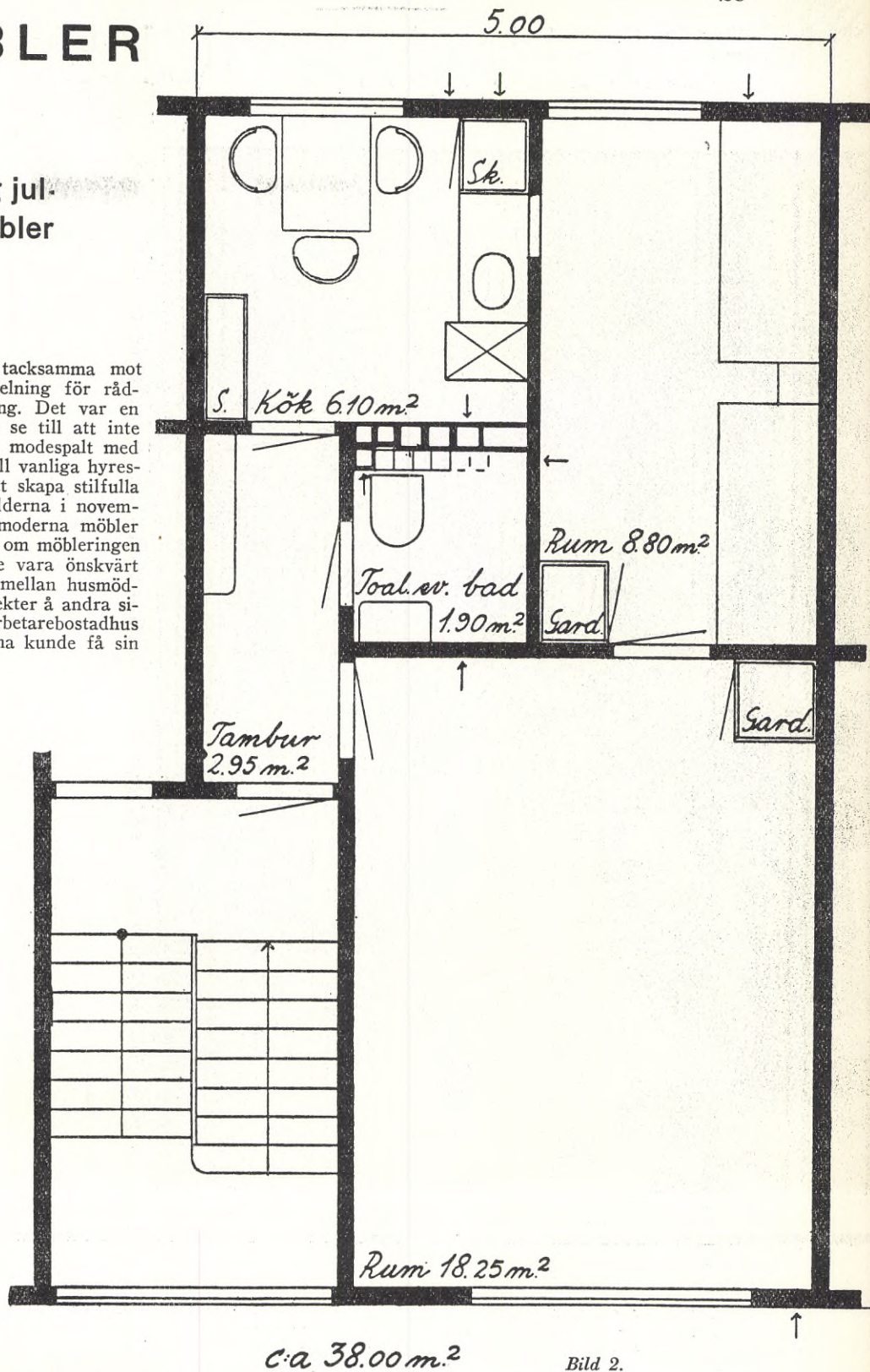

Bild 1.

c:a 38.00 m.²

Bild 2.

slöjdundervisningen i skolorna behandla problemet inte bara om nya modellers ändamålsenliga beskaffenhet utan även om förändring av redan befintliga. Intressera möbelfabrikanten och hantverkaren ej bara för nytillverkning utan även för förändringsarbeten i gamla möbelmodeller. Anordna en »clearingsverksamhet», en utbytesbyrå, där utbyte av möbler hyresgäster mellan kan anordnas.

Jag har klippt ut två ritningar över lägenhetstyper, som offentliggjorts i min stad. Jag bifogar dem emedan de, den ena fullständigt och den andra delvis, angiva den tänkta placeringen av möblerna. Bild 1 är av intresse ur många synpunkter. Den visar

övervåningen i ett radhus. Lägga märke till hallen, som ju upptar en ganska stor golvyta. Nu har jag fått reda på att två olika myndigheter i staden råkat i luven på varandra då det gäller att avgöra om det skall vara en dörr mellan hallen och vardagsrummet eller ej. Hälsovårdsnämnden kräver en dörr där för att hindra att hallen, som inte har direkt dager, användes som sovrums. Byggnadsnämnden åter vill inte ha någon dörr där. Nog får man väl ge byggnadsnämnden rätt. Det blir både rymligare och luftigare utan dörr. — Vad sägs om möbleringen av vardagsrummet? Lägga märke till att det eljest obligatoriska bordet mitt i rummet fått flytta ned i ett hörn.

FÖRSUMMA ICKE

Detta medför också armaturens förflyttning. Sovrummet däremot syns mig inte vara lyckligt möblerat. Borde inte sängarna stå i rad som på bild 2? Och skulle man inte på bekostnad av köksutrymmet öka sovrummet litet så att man finge plats till en soffa t. ex. på vänstra långväggen?

Bild 2 är en ganska ny planritning. Det är en 2-rumslägenhet på en 1-rumslägenhets golvyta. Man har i stället vunnit en kammare, som förslår till sovrums för en liten familj. Det större rummet är ett vardagsrum, som kan möbleras utan hänsynstagande till behov av sovplatser — för mindre familjer. Det är en intressant uppgift att i planritningen rita upp möblernas plats. Jag vill rekommendera Morgonbris' läsarinor att själva göra ett försök under de stundande helgerna. Ni skall finna att ni gett er i kast med en intressant uppgift.

Om mina enkla funderingar kommit mina kamrater att sätta sig ned och fundera över problemet är jag nöjd. Då Morgonbris spalter öppnats för diskussion i saken böra vi alla dra vårt strå till stacken.
Sibylla.

Detta friska svar på Morgonbris inbjudan uppkallar till tävlan. Vem kommer med det mest trevliga och praktiska förslag till inredning av ett arbetarhem? Försök gärna med en gammal lägenhetstyp och äldre möbertyper endast ni har i sikte ändamålsenlighet och trevnad! Prisnämnden består av arkitekt Sven Markelius, chefen för H. S. B. i Göteborg, byggmästare Ture Blomqvist och Morgonbris redaktör.

Lyckas ni bra så vinner ni som 1:sta pris en förstklassig säng, som 2:dra pris en bekväm fåtölj och 3:dje pris ett stålörnsbord.

kulturtilfällena!

SKÅDEBANANS TURNÉ

har nyligen i Örebro haft premiär på Hjalmar Bergmans Markurells i Wadköping, varvid Markurells roll utfördes av Nils Ekstam, medan fru Markurell spelades av Marga Riego. Föreställningen blev en stor framgång, kritiken var ytterst välvillig och det framhölls, att Nils Ekstam gav Markurells roll med större behärskning än Anders de Wahl. Tyvärr var publiken tämligen fåtalig. Man skulle önska att i dessa tider, då det ofta klagas över tråkigheten på landsbygden, kvinnoklubbarna borde ta vara på de tillfällen att se god teater, som erbjuds på olika platser, och underrätta sina medlemmar därom. Ett glädjande bevis på kvinnornas kulturintresse kan i detta sammanhang inregistreras: Älfsborgs södra socialdemokratiska kvinnodistrikt har insamlat cirka 500 kronor jämte en del gåvor in natura — varav ensamt Borås kvinnoförening bidragit med två hundra kronor — som överlämnats till Viskadalens folkhögskola.

Du

kommer säkert

att börja i någon studiecirkel eller föreläsningsserie efter julhelgen. Ring till A. B. F:s Stockholmsavdelning, Vasagatan 38, tel.: (1)150 79 och du får alla upplysningar om de nya cirkel och föreläsningsserier, som börja efter nyår.

Dialog (Forts. fr. sid. 13.)

är det icke liksom korsets trä på Golgatha med inskriften: Jesus Nazarenus, rex Judaeorum? Sannerligen — långfredag! Och det fattas dig håller icke rövaren, som begär: "O vore min själ där denna flickas själ är." I paradiset!

Och det fattas dig heller icke den engelske kaptenen, som efter avrättningen bekänner: "Vi äro förlorade, vi ha mördat ett helgon."

Så gav dig Gud den stora Kristuspassionen, så att du själv än en gång skulle lida den genom din välsignade kropp. — Johanna — Och jag djärvdes tveka att dyrka dig. Jag skulle icke utropa: Johanna — venerabilis.

(Tystnad)

Johanna. Helige fader Pius — bränner man fortfarande flickorna i Frankrike, när de segrat?

Pius. Johanna, jag betraktar din passion, ditt dyrkansvärda, heliga väsen, och du talar till mig liksom en tomte, som är upplagd för skämt.

Johanna. Helige fader Pius — jag skämtar icke, om jag än en gång frågar: Bränner man fortfarande flickorna i Frankrike, när de segrat?

Pius. Så vill jag försöka att svara dig allvarligt, Johanna. Man har aldrig bränt flickor i Frankrike och i de andra kristna länderna i Europa, emedan de segrat.

Johanna. Helige fader Pius — om jag varit en gosse och befriat Orléans och fört kungen i triumf till den heliga smörjelsen i Reims, skulle de också ha bränt mig?

Pius (ler). Säkert icke, Johanna. De hade gjort dig till pär av Frankrike och givit dig den skönaste prinsessan till hustru — om du varit en gosse eller rättare sagt en yngling.

Johanna. Alltså tillstår du nu för mig, helige fader, att de ändå bränna flickorna i Frankrike — kanske än i dag — om de segrat.

Pius (lätt avvärijande). Flickor — segra icke mer i dag.

Johanna. Hur skall jag förstå det, helige fader? Är det så att man i Frankrike icke mer bränner flickor, emedan man icke alls släpper fram dem ända till kungen eller den belägrade staden Orléans murar? Bli de nu alla — såsom man även hotade mig — redan i Vauxcouleurs trakterade med ett par örffilar och hemskickade till sin far?

Pius. Jag har alltid tvistat med kaptenen av Baudricourt, emedan han hotade sända dig, en av Gud utvald jungfru — dig, Johanna — "bien souffletée"¹ hem till din far Jacques — som ju också betraktade sitt benådade barn som en helt vanlig flicka.

Jag har tvistat med Baudricourt och med din far. Men kanske har du talat till båda så som du nu talar till mig — icke alls

¹ Duktigt örffilad.

(Forts. sid. 36.)

Hon sköter sin hy enligt ny metod!

I ruskigt och fuktigt väder mår hyn ej väl. Den spricker sönder och blir spröd. Skydda Eder häremot med Faréna.

- Massera hyn varje kväll grundligt med Faréna friluftscrème eller olja. Hudvävnaden stärkes och står sedan bättre emot otjänlig väderlek. Regn, väder och vind skada ej mera.
- På morgonen använd även Faréna, men tag då gärna av havrecremen, den intorkar fort och huden blir ej glansig därav. Faréna havrecreme skyddar hyn under dagen, motverkar uppkomsten av rynkor samt utgör ett idealiskt underlag för puder.

FARÉNA
havrecreme • olja • friluftscrème

Modern svensk arbetarungdom gör uppror mot "ungdomens uppror"

En ung arbetare i Östersund Adrian Petersson har uppmuntrats av rektor Alf Ahlberg vid Brunnsvik att ägna modern svensk arbetarungdom ett mera ingående studium.

— Modern svensk arbetarungdom? Skulle det alltså vara någon skillnad på ungdom och ungdom? fråga vi hr Petersson för att få veta detaljer om den förestående arbetsuppgiften.

— Hela den debatt, som förs kring problemet ungdomen är starkt avgränsad: den rör sig om ungdom från läroverk och borgerliga hem. Arbetarungdomen finns tydligen inte till. Och dock utgör den flertalet av landets unga.

— På detta kan man svara båda ja och nej. De unga arbetarna — flickor och pojkar — ha tidigt sett livet i vitögat och varit beredda att möta det, de ha fått huden garvad. Den andra ungdomen har inte haft så stor känning av nöd och umbäranden. Jag menar, att den borgerliga ungdomen i tider som dessa är klenare rustad än arbetarungdomen att möta det hårda, kalla och krävande livet. Deras lugn i hemmet var en falsk föreställning, »upproret» måste komma. Arbetarungdomen är också upprorisk men på ett annat sätt. Den vet kanske inte allt om livet och mysterierna, den är inte så »färdig» med problemet som »upprorets» ungdom, men den har kanske litet mera erfarenhet. Den mycket omdebatterade generationsmotsättningen tror jag knappast förefinnes inom arbetarklassen. Se, på den socialdemokratiska ungdomsrörelsens ställning till partiet! Verkligt modern arbetarungdom är rörlig och kritisk, den vill inte svära på allt, den är tvivlande, den vill frihet. Det är inte enbart de ekonomiska frågorna, som ha avgörande betydelse i vår socialistiska strävan. Det är här ungdomen har sin stora uppgift. Och jag tror, att eliten av vår ungdom är medveten om sitt ansvar.

— Detta är ju ett vidlyftigt ämne och rymmer många problemkombinationer. Hur har ni tänkt er gå tillväga?

— Ja, om detta får man inte säga för mycket — man kan ju misslyckas. Men jag vill försöka att referera intryck och erfarenheter, analysera och kritiskt granska svensk arbetarungdom sådan jag mött och lärt känna den inom olika ideella organisationer, i glädje och fest, i mod och umbäranden. En sak vill jag försöka bevisa, nämligen att den rotlöshet och tomhet i världsexistensen, som lär känneteckna »modern» ungdom, inte är att finna hos modern arbetarungdom. Jag tror heller inte arbetarungdomen i någon större utsträckning hänger sig åt denna ohejdade livsbejakelse, som resolut kastar alla ideal och »gamla» värden åtsido, för att ställa sig själv i världens medelpunkt, glömsk av allt annat utom det att få leva, njuta och vara lycklig. Modernt är ett mångtydigt ord; vad jag skulle vilja säga om modern arbetarungdom är detta: — den är upprorisk mot »Ungdomens uppror». Den är modern i den meningen, att den vill gå till grunden med problemen — den vill inte bara leva i nuet utan också i framtiden.

I följande artikel klargör hr Petersson arbetarungdomens ställning till religionen.

Bedjande yngling.

Av Masereel.

Invändningarna mot den »moderna» ungdomen äro många. Men den värsta utav alla är att den saknar sinne för andliga värden. Ja, från visst håll försöker man slå fast, att aldrig har det levat en ungdom så utan religiös förankring som vår — den har rivit alla altare och tempel. Gud och Kristus har den flyttat till museernas vindskammrar och omsorgsfullt låst igen dörrarna med dubbla säkerhetslås konstruerade av ingenjörsvetenskapens sista rekordhållare. De unga människorna leva i nuet, i ögonblicket, i bråkdeln av en sekund, de vill njuta — gaspedalen i boten, ett rytande, som från tusen avgrundsandar, sensationernas nervkittel o. s. v.

— Är detta verkligen sant? Har den moderna ungdomen ingen känsla för tillvaron bortom den stålglänsande och aluminiummatta världen, har den icke några oändlighetsperspektiv? Jo, säkerligen har den det — den moderna arbetarungdomen inte minst. Arbetarungdomen av i dag känner inte denna hopplöshet, tomhet och förvirring, som kännetecknar den »moderna» ungdomen. Arbetarungdomen är icke rotlös. Detta är ju också förklarligt: arbetarungdomens idévärld har inte störtat samman. Tvärtom börjar den resa sig mot höjden, forma sig, ta gestalt.

LEVNADSKUNSKAP

30

för manlig och kvinnlig ungdom
i åldern omkring 16—19 år.

föreläsningar
i
Stockholmskurs.

Det skede, som "borgarungdomen" nu genomlever, har arbetarungdomen upplevat långt tidigare. I och med den tekniska revolutionen kullkastades de stöttor, som uppbar arbetarklassens idévärld inom det härskande samhället. Vad den borgerliga ungdomen nu genomlider är väl inget annat än en födslovända, värkarna ansätta hårt och brutalt den gamla modern. Arbetarungdomen led icke så svåra kval när den genomgick sin födelseprocess; den hade aldrig varit så fast förenad med den samhällsliga modern. Var ej samhället och kulturlivet sådant att man med någorlunda trivsel kunde leva i det, ja, då fick man försöka att skapa nya former för de nyvaknande behoven.

Ja, men socialismen var och är ju en ekonomisk samhälls-
åskådning. Mot detta vill man nedlägga en bestämd protest. Det går inte att renodla marxismen, den plantan skulle dö. Våra mest ortodoxa marxister — kommunisterna — pläderar ju för en ny kultur. Det går inte att förvisa socialismen till enbart kontors- och bankboksfolianterna — den vill också ha sin plats i bibliotekens läsesalar, dit människan går att söka andlig vederkvickelse. Alltså: låt oss komma överens om att socialismen är kulturinriktad. I alla hittills existerande kulturer har det ju funnits en religiös livsinställning, som varit grundläggande för människans handel och vandel. — Men socialismen är ju religionsfientlig? — Hur ofta får man inte höra detta ältas till leda, från talarstolar och från den indolenta borgarpresen. Kan man inte komma åt den förhatliga socialismen på annat sätt, så målar man ut den som en barbar, vilken vill röva tron och upplösa moralen.

Är då dessa utfall och beskyllningar med sanningen överensstämmande? Och är modern svensk arbetarungdom antireligiös? För att få svaret på frågan är det nödvändigt att gå tillbaka i tiden, till ungdomsrörelsens första år. — Socialismen omfattades av de unga med samma iver och trosvissnet varmed Roms plebejer på sin tid anammade kristendomen. Kyrkan och hennes män gick till angrepp mot de unga "barbarerna", och utan att tveka kan man lugnt säga, att kyrkan var den mest fanatiska fiende ungdomen mötte. Den var inte heller så noga i valet av medel, när den förde sin kamp. — Arbetarungdomen tog emellertid upp striden; med rasande häftighet gick den till storms mot Gud, kyrka och religion. Man avfattade resolutioner, där Gud helt resolut avskaffades. "Vad skall jag med gud att göra! Det finns ingen gud! Ned med gud! Tack för ordet." Dyliga diskussionsinlägg hörde väl till ordningen för dagen. Särskilt var det ungsocialisterna som tagit gudsavskaffandet på entreprenad. Men ungsocialismen blev dessbättre inte den förhärskande inom svensk socialistisk ungdomsrörelse. Efter utrensningen 1903 inträdde en period av mera lugn och sans. Men man hade ett gott öga till Kyrkan, och man vakade noga över henne. Kravet restes på statskyrkans avskaffande och skolans skiljande från kyrkan. Men det stod snart klart för arbetarungdomen, att kyrkan med sina döda riter och former inte var någon farlig motståndare; den banade med sitt envisa fasthållande vid dogmerna vägen till sin egen förintelse.

Människovärdet var på marsch; det krävde respekt inte bara för sin materiella existens — det hade också ett

Föreläsningkurs rörande levnadskunskap planeras i Stockholm för manlig och kvinnlig ungdom i åldern omkring 16—19 år. Meningen är att man skall samlas en gång i veckan 1½ timme. Efter föreläsningen skall tillfälle givas till tankeutbyte med föreläsaren.

I flera andra länder och hos oss i Skåne har anordnats liknande kurser under namn av borgerlig konfirmationsundervisning. Då det här icke är meningen, att de, som deltaga, nödvändigtvis skola göra detta i stället för att gå och läsa, så står det fritt att deltaga även för dem, som gått och läst eller de, som både vilja gå och läsa och medfölja en allmänna undervisning i levnadskunskap. Föreläsningarna komma att omfatta en framställning av religionsstiftarnes liv samt verk av epokgörande betydelse inom tänkandets och det sociala livets område, huvudsakligen skildrade genom framställning av märkliga personligheter inom olika tider. Bland föreläsarna kunna redan nämnas professor Johan Bergman, lektor Emilia Fogelklou, rektor Harald Alm, jur. kand. Stig Bendixson. Det är även utsikt, att författaren och konstnären Ernst Norlind, en av ledarna i den skånska kursen, kommer att hålla några föredrag.

Fredsfrågor omfattande avrustningsproblemet och Nationernas förbund behandlas av doktor Naima Sahlbom och fröken Greta Stendahl. Vidare komma naturskydd, friluftsliv, det högaktuella arbetslöshetsproblemet och yrkesval samt sexuell hygien att ingå i kursen, om deltagarna så önska. Föreläsare i det sistnämnda ämnet blir för manliga kursdeltagare dr Jakob Billström och för kvinnliga dr Alma Sundqvist.

Anordnare är förbundet Aton, som vill väcka intresse för tankefrihet och inriktning på ett universellt tänkande, på praktiska nutidsproblem. Undertecknad ordföranden i förbundet och vice ordföranden ingenjör Gunnar Knös samt andra medlemmar komma även att hålla ett par föreläsningar.

Lokal är ännu icke bestämd, då man först måste se, huru många anmälningar, som inkomma. Blir det ett tjugotal, kommer avgiften icke att bli mer än omkring 1:50 i månaden. Vecodagen blir antagligen tisdagar kl. ½ 8—9 på aftonen.

Vilka vilja vara med i denna kurs? Vilka föräldrar tänka på att föreslå ungdom att deltaga? Svar kan insändas till redaktionen av Morgonbris, Västmannagatan 2 eller lämnas per telefon till Söder 3123, säkrast före kl. 10 f.m. Det hastar med anmälan, emedan föredragen helst skola taga sin början i december.

Anna LINDHAGEN

själsliv. Kyrkans kristendom kunde inte tillfredsställa den vakna arbetarungdomen. Den enda religion, de som barn mött, var folkskolans torftiga, hårda och kalla katekesdrill med sitt: du skall, du skall icke samt söndagsskolans jamniga förkunnelse av primitiv kristendom och asketisk livsförnekelse. Mot detta reste sig ungdomen i trots och förakt — man ville bli fri från lärosatser hemmahörande i 1500-talet. Visst var man ovederhäftig och obehärskad, men man var ärlig. De kristna må tänka sig för innan de dömer arbetarungdomen. Det är inte de ungas fel att de bedömer kristendomen efter de erfarenheter de ha av den och dess förkunnare.

Religionsdebatterna fortsatte emellertid ute i klubbarna; men problemet blev nu en inre angelägenhet. Skulle man helt bannlysa all religion eller kunde den anses förenlig med en socialistisk åskådning? Vad som framför allt präglade dessa diskussioner var oklanderligheten i tankegången och oförmågan att skilja sak från sken: statskyrkan var det samma som kristendom och religiositet förväxlades med en kristen livsåskådning. Andra ville i socialismen se en ny religion: kristendomens broderskapslära. De mest fanatiska förklarade all religiös känsla som dum vidskepelse; en socialist måste vara ateist. Begreppen klarnade när Kata Dahlström grep in i fejden. Hon gav de unga en första lektion i religionshistoria; mot ateisterna vände hon sig med skärpa. Vi skall inte vandra från den kristna dogmkyrkan in i ateismens röda reaktion. Det blev heller ingen ateistkyrka. De floskler, som i dag spökar i kommunistpressen och Brand är endast ett rudiment från genombrottsåren. Alster som Den Gudlöse vittna tydligt härom. Den anda, som var rådande i det gamla ungdomsförbundet, bidrog till en helt ny syn på människan som världsvarelse. Ungdomen fick genom sina tidningar stifta bekantskap med naturvetenskapens senaste rön, som ju fullständigt kullkastade bibelns lära om världens skapelse. Vidare började individualismen vinna gehör. Människan är ytterst själv ansvarig för sina gärningar. Detta stred ju mot kristendomens synd- och skuldcomplex; det var föraktligt att inte själv bära sina bördor utan kasta dem på en annan så fort de kändes besvärliga. Genom den kollektivism, som socialismen förde med sig — solidariteten — lärde man sig känna med- och självansvar. Låt vara att ingendera begreppen var så fullgångna, men tanken och den goda viljan fanns.

Man kan därför inte påstå, att arbetarungdomen var anti-religiös. Hela dess idévärld bars upp av ett religiöst patos, De kände sig som sin tids korsriddare, beredda att offra allt för sin tros skull. Och studerar man ungdomstidningarna från förr, skall man finna klubbmötesreferat och insändare, som tala sitt tydliga språk. Vilken varm innerlig ton, vilken sann medkänsla och offervillig solidaritet lyser det inte ur dessa enkla rader; grundtanken bakom dem är densamma som möter oss i Bergspredikan.

Socialismen blev arbetarungdomens religion, de fattade den som en världsbefriande makt: "Vår religion är kampen mot kapitalismen och hela dess väsen. Vår religion är kampen för jordelivets värde och förnuftets seger. Vår religion är kampen för ett samhälle utan utslagning. Rygggraden i vår rörelse är aktionen för världsfreden och den internationella socialismen... Vår kamp är en handlingens propaganda för de undertryckta — en livets religion för att frälsa människorna från det onda."

Den moderna arbetarungdomen har inte samma religiösa problem att brottas med som den "gamla" ungdomen hade. Kristendomen har definitivt mistat sitt grepp om sinnena, den lever endast ett skenliv. Det är ytterst sällan man hör våra ungdomsklubbister sinsemellan diskutera kristendomen. Undantag härifrån är kommunisterna, som ännu

fortsätta med den gamla jargongen. Ungkommunisten har ju sin speciella religion, som inte är så litet ortodox: Kommunismen; hans kyrka heter Kommintern och dess påve är Stalin. Har man några gånger sett och hört ungdömmister av årgång 1932 sjunga Internationalen förvånar man sig över posen, den mot höjden knutna handen, den gravallvarliga minen och frågar sig, är detta äkta? Ja, det är äkta? Ja, det är äkta trosglöd; var och en i massan känner sig som en Messias. Teaterrevolutionär är ungdömmisten minst av allt. Han är en bokstavsträl.

Den socialdemokratiska ungdomen är av annan läggning; den försöker att hålla sin idé och åskådning levande.

Vår värld är tom, hård, kall och grym; vår inre människa ropar efter andra värden än materiella. Men när det religiösa kravet icke längre kan finna sig tillrätta i de gamla formerna måste det söka sig nya. Många äro säkert de arbetarungdomar, som i stilla begrundan inför sig själva ställt sig den frågan: vad är livets mening och ändamål? De ha brottats med problemet. Och om de icke ha en gudstro, så finns det dock i deras innersta en känsla av Gud som drivfjäder i tillvaron. De vet sig vara människor: det är att vara det högsta, det är att vara delaktig av allt som mänskligheten framskapat, tänkt och kämpat för under årtusendens förlopp. Men att vara delaktig innebär också att känna ansvar för det hela, för alla. För sig själv och för de kommande vill ungdomen arbeta, kämpa och sträva. Människan har ställt sig själv i första rummet, övertagit ansvaret själv; hon är stark, god och skön. Men hon är också småaktig, ond och farlig för sig själv och andra. Är hon medveten om detta, då måste hon gå in för att övervinna sig själv — bli människa i bästa mening. Arbetarungdomen bär inom sig denna önskan, denna längtan efter harmoni med livet. Därför tror den på människan som en varelse med ande och själ, som måste kämpa för livet, mot livet, det hårda, onda, brottsliga och orättvisa livet, för att vinna det stora, mäktiga och sköna, det sanna livet.

Är inte arbetarungdomens kamp för socialismen en strid mot det onda i livet, är den inte en kamp för människans lösgöranden ur dogmernas bojar, är den inte en strid för en lyckligare värld? Jo, förvisso, De unga socialisterna kan aldrig bli riktigt krassa materialister, de må läsa sin Marx så mycket som helst. När det inte finns någon annan livsåskådning, som ungdomen kan bekänna sig till, måste den forma en ny. Drömmen om ett nytt samhälle — det är ju också drömmen om en ny människa. Men är det så säkert, att det behöver vara en flyende dröm? Det finns mycket, som gångna tiders människor har drömt om, som i dag är en verklighet, ja, som vida överträffat de djärvaste drömmar. De flesta arbetarungdomar, de, som i grunden bär upp vår mäktiga ungdomsrörelse, se i socialismen ett utlopp för sin latent religiösa känsla. Unga kämpande människor måste ha något att ty sig till, att se framåt mot, att förlägga sina drömmar till, de kan inte falla tillbaka utan framåt. De måste också ha något att hävda sig inför, de vill göra gott och känna sig glada och nöjda. Socialismen fyller detta behov. Hur fattig och tom skulle inte vår värld bli om vi inte hade våra "drömmar", vår heta längtan efter en friare, ljusare och bättre värld. Och detta kan inte sägas vara flack optimism. Ty ungdomen har också sinne för det reella. Men den vill ha blicken öppen åt alla håll. Ingen eller inget kan fullständigt släcka den eviga gnistan i ungdomens själ.

"Ty någonting tar ändå här gestalt som överskyggar Skyttens nebulosor och vintergatornas och världssystemens kosor — vårt, människoandens eviga: trots allt."

Adrian PETERSSON.

NÄR NI NÄSTA GÅNG HAR TVÄTT

Begär demonstration, ring Ö. 73 28 eller Ö. 50 32!

låt då
tvättapparaten

LAVATOR

sköta om den

en glädjande nyhet för dem som önska lära engelska

KF erbjuder Er härmed en korrespondenskurs i engelska med åtföljande 15 grammfonskivor.

Skicka bara in kupongen här nedan så

får Ni veta allt om kursen

Det låga priset kommer

att göra det lätt

för Er

Sänd i öppet kuvert frankerat med 5-öres frimärke.

Till Kooperativa förbundet, Studieavdelningen, Saltsjöbaden.

Jag (och st. av mina kamrater) är intresserad av kursen i engelska med språkskivor.

Namn

Adress..... 27

kooperativa
Studieavdelningen — Saltsjöbaden

Dialog*(Forts. fr. sid. 31.)*

med ett helgons språk — utan så besynnerligt jordiskt, jag skulle nästan vilja säga så besynnerligt förnuftigt... och en smula djärvt, Johanna.

Johanna. Mina röster ha ofta förmanat mig, att jag skulle föra min sak oförskräckt och dristigt. Men egentligen behövde de icke alls säga mig det, ty jag är av naturen utan fruktan.

Pius. Av naturen kunde du icke vara utan fruktan, Johanna. Flickor äro alltid rädda av sig.

Johanna (ler). Jag känner i alla fall mitt lilla kompani i Domremy. Jag var kapten — Hauviette var min löjtnant — och därtill fem andra flickor från byn — det var mitt kompani. Dem anförde jag mot bourgognesarna — det var tio små flickor i Maxey. Du bör nämligen veta, helige fader Pius, Domremy ligger i Bourgogne och lotringarna och bourgognesarna voro fiender.

Tror du, att jag hade kunnat använda feiga stackare i mitt kompani? Min lilla fiende Virginies kompani var mycket tappert och räknade tre flickor mer än mitt. Helige fader, vi måste ju segra. Alltså måste alla mina soldater av naturen vara utan fruktan. Men särskilt deras kapten Johanna.

Pius. Jag hade föreställt mig det helt annorlunda, Johanna. Jag hade tänkt, Gud har utvalt den mildaste, ödmjukaste, den av naturen ängsligaste varelsen för att komma världens mod och övermod på skam och fullborda sitt härliga rådslag.

Johanna. Ack, helige fader, om jag hade trott, att jag lyfte mig högt över mitt eget köns natur — hur kunde jag då förbli i den ödmjukhet, som i sanning är nödvändig för att fullborda Guds rådslag?

Pius. Du har rätt, Johanna. Du fick icke inbilla dig att du var något annat och besynnerligt inför alla flickorna i din by. Och ändå hade de — icke fått kallelsen.

Johanna. Jag hade kallelsen, emedan jag var kapten.

Pius. Du var kapten, emedan du hade kallelsen. Emedan du hörde rösterna, eldade du de små flickorna till tapperhet och talade till dem som du efteråt talade till soldaterna.

Johanna. Och de små flickorna och de stora soldaterna hade bägge en önskan om att håna och trampa under fötterna den hemliga rädsla, som bor bredvid tapperheten i den mörka hjärtekammaren.

Pius. Har du talat så med dem, Johanna?

Johanna. Jag drog dem i blusen och sade. Här inne sitter fienden. Om ni slitit ut det, som frodas där inne av eländig dödsfruktan och onda profetior — när ni svingat er upp till den stora säkerheten: Vi måste segra — vi skola segra — då kunna vi överväldiga den andra fienden, engelsmannen, med ett slag.

Pius. Det är ett djärvt ord, Johanna.

Johanna. Helige Fader Pius, jämför

då en gång det låga målet, som vår fiende hade för ögonen, då de besatte Orléans, med den stjärna, som ledde oss. Engelsmännen ryckte oupphörligt djupare in i vårt franska land — kommo de till Loire, så var det vackert och lönande — kommo de bara till Seinen, så kunde de även där vara nöjda med bytet — helige fader — gör ett sådant mål människor oövervinnliga? Men vi? Men vårt mål? Vilket var vårt mål — starkare än döden — heligare än livet? Vårt mål var friheten.

Pius. Härliga flicka. O det var lätt att tro att Gud sänt dig.

Johanna. Ibland var det också svårt. Först för de andra. Och sedan för mig själv. Om de oupphörligt sade till mig, att jag skulle spinna min ull och vakta härden, som det passar sig för en flicka i Domremy...

Pius. Ser du Johanna, det var just det egendomliga, som skilde dig från ditt kön. De andra flickorna måste nu en gång spinna ull, måste en dag bli kvinnor och mödrar — bara du var den utvalda — bara du hade jungfrulighetens höga yrke... (Johanna tiger).

Pius. Sade icke dina röster dig detta?

Johanna. Jag var ju ännu så ung, helige fader. Och friheten var dock min dröm och min stjärna och min helgedom. Då sade mig förnuftet, att jag icke fick påta mig en trälldom såsom den, vari jag såg min älskade mor fångslad.

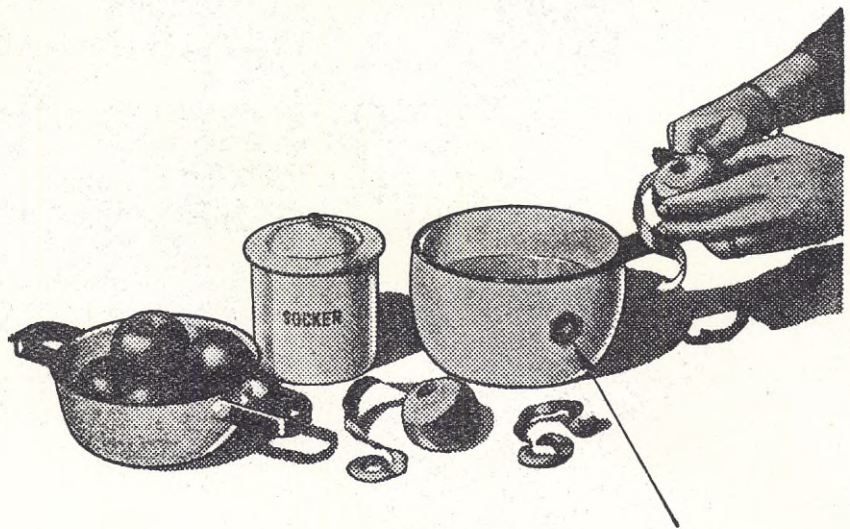
Pius. Din mor Romée var en sant kristlig hustru.

Johanna. Hon var en piga inför min far Jacques — för denne man, som ville dränka mig, då jag gick med soldaterna.

(Forts. sid. 41.)

ALL MAT SMAKAR BÄTTRE...

Tillagad i emalj smakar all mat bättre. Den blir aldrig hälsofarlig eller får någon metallisk bismak. Den glänsande emaljen angripes ej av fruktsyror. Det är något så praktiskt och hygieniskt med emalj och tänk, så lätt att hålla ren. Litet varmt vatten och tvättmedel och kärlen äro åter rena och fina — precis som nya.

Varje styck av Kockums prima emalj bär detta kvalitetsmärke.

KOCKUMS — den hållbara svenska emaljen

BARN 1932

En norsk lärare, Olav Storstein i Oslo, har i en bok »Barn 1932», samlat sina elevers uppsatser under ett år för att demonstrera de nya riktlinjer han vill införa i modersmålsundervisningen. I stället för den schablonmässiga kria-skrivningen ger han barnen som äro i åldern 14—16 år, uppdrag att leverera bidrag till en klassens tidning. Härigenom bindas kriaämnen fastare till verkligheten, klassen blir på en gång redaktion och publik, och läraren förvandlas från den skolauktoriteten, som rättar stilarna och därigenom skapar deras livlösa innehåll och form, till en av publiken, som dock i egenskap av vuxen ger garanti för att leken är allvarlig. Här följa några exempel på dessa moderna skolrior.

Framtidsplaner

En gång i min tidigare barndom tyckte jag, att det skulle vara något väldigt bussigt att bli sångerska. Tänk att kunna sjunga så att alla hänföras och alla tidningar skriva om en. Så kunde jag resa utrikes och göra lycka över allt och naturligtvis ha tjockt med pengar. Och jag tyckte den gången att detta måste vara höjden av all lycka. Men tiden förändras och vi med den. Nu kan jag rakt inte förstå att jag kunde tänka på något så omöjligt. Att bli sångerska är att beträda en törnbeströdd stig, full av besvikelser och brustna förhoppningar. Och så de ständiga övningarna.

Jag har alltid hört att ungdomen har en ljus tro på framtiden. Men jag undrar, om det är så ljust hos alla i dessa tider.

Nej, det är det väl inte. Vi leva i en mycket svår tid. Det ser nästan ut som om det blivit för många människor. På nästan alla områden är det många om platserna. Du får ta vad du får tag i även om det var långt ifrån det som du verkligen hade tänkt dig. När jag nu en gång blir färdig med realskolexamen, måste jag alltså fatta ett beslut. Och då gäller det att hitta en plats, som jag kan sköta. Om jag var rik, säger alla, skulle jag göra det och det. Men pengarna komma icke flygande ned på oss. En sak, som jag nu på sista tiden tyckt om är att bli sjuksköterska. Och om jag nu inte blir sjuksköterska och icke får någon plats, så vill jag bli trädgårdsmästare någonstans på landet.

Först skall jag börja litet smått med bara några få blomrabatter och lite grönsaker. Och om det går bra och lönar sig, skall jag naturligtvis utvidga. Tänk så roligt att kunna lägga dessa små frön i jorden och sedan se hur de spira upp. Och när handels-trädgården går riktigt bra, tar jag mig en tur utomlands. Där får jag säkert en mängd nya idéer och ser många nya växter, som jag tar med hem.

Jag tycker att jag ser mig själv gå där och styra och ställa i trädgården. Och när jag är färdig med dagens arbete, sätter jag mig ute i min täppa och tänker, att här sitter hon, som skulle bli sångerska och sjuksköterska och ändå är riktigt nöjd med livet.

Livet efter döden eller "med drömmevinge paa"

Världsalltet är trots spiritism, arbetslöshet och drömmerier outgrundliga gåtor. Om Amerika icke tar itu med tvisterna i Mand-sjuriet, får vi antagligen en ny syndafloed med efterföljande istid. Världarna försvinna som på sin tid Atlantic.

Ryssland

Jag har alltid intresserat mig väldigt för Ryssland, för det vilar en sådan hemlighetsfull ton över det landet. Aldrig kan man höra något därifrån genom tidningarna och om någon skriver om Ryssland så är det om hur tokigt allting är där.

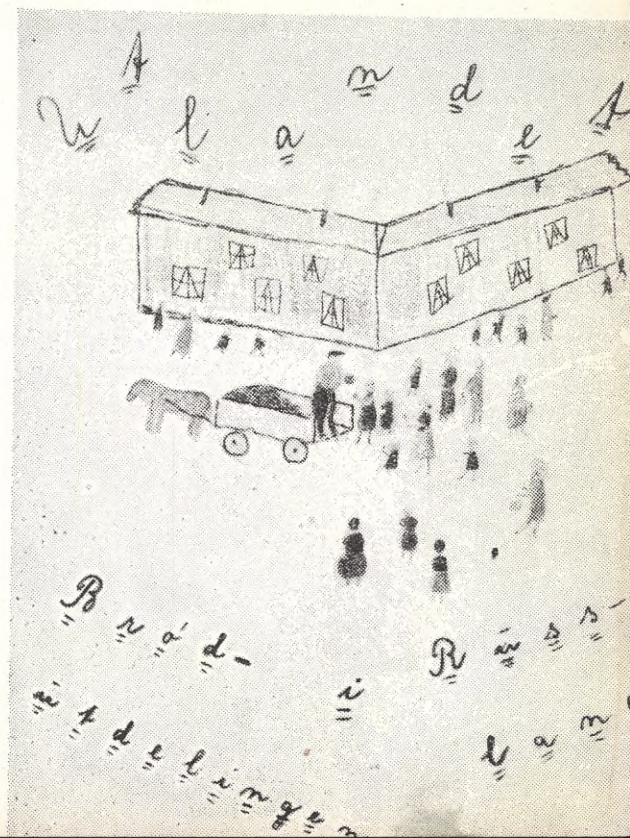
En dag kom en av mina bröder hem från Ryssland. Han hade bara rest runt i Svarta Havet och jag började med detsamma att fråga ut honom om förhållandena. Jag fick i alla fall reda på en del.

Det arbetas kolossalt i Ryssland nu för att upplysa folket, men de ha inte så mycket skolgång i Ryssland som här. Men om en lärare upptäcker, att en elev har gott huvud, blir pojken skickad till Moskva på statens bekostnad för att bli utbildad.

Alla i Ryssland ha inte precis samma lön, för chefen och sådana som sitter i ansvarsfulla ställningar får mycket mera betalt än arbetare. Detta förefaller ju också riktigt, för så är det här hos oss, fast man hör ju alltid, att i Ryssland är alla lika.

Allt i Ryssland är statens egendom till och med människorna, så att en ryss har inte rättighet att resa ut ur landet. Arbetarna ha oerhört liten lön men det utdelas kort till dem att få mat på, alldeles som hos oss under kriget. I städerna i Syd-Ryssland köras stora vagnar omkring på gatorna, fullastade med svart bröd, lagat av råg och bark, och se ut som vörtlimpor. Vagnarna stå stilla en stund på var gata och karlar med stora svarta stövlar stå på brödlasset och dela ut bröd.

I Ryssland arbeta både hustrun och mannen, de ha 5—6 timmars arbetsdag och arbeta i skift, för maskinerna gå dygnet runt. De flickor i Ryssland, som voro adliga före revolutionen och som därför ej vilja gifta sig med en kommunist, få intet arbete, men mat tillräckligt för att leva. Butiker och allt annat är statens och alla arbeta för staten. Så att pengarna, som arbetarna få i lön kommer från staten och går till staten. Tyg är förskräckligt dyrt där. En kostym kostar 600—700 rubler och en arbetare har 300—400 rubler i månaden. Jag vet inte om tillståndet i Ryssland nu är bättre än före revolutionen, men jag är säker på att när det har gått några år och de fått mera lugn och ordning, så kommer Ryssland att bli det rikaste landet i Europa.

De arbetslösa få handstikka strumpor till sjukhusen

— öva sig på lappar att sy knapphål, vanliga fällor, sprund, linningar och olika garneringsstygn.
Här nedan pågår klippning av trasor till mattvävningen.

Miina Sillanpää.

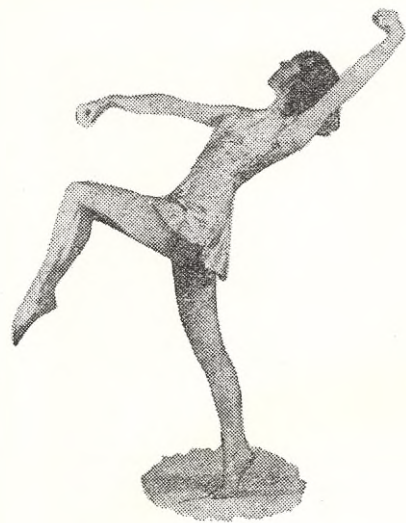
Nyhet i Sverige— prövad i Finland

750 ARBETSLÖSA KVINNOR SY OCH VÄVA I ARBETSSTUGOR

Finska

socialdemokratiska kvinnoförbundet höll sin trettonde kongress den 28—31 oktober i Helsingfors. Ordf. för Sveriges socialdemokratiska kvinnoförbund, fru SIGNE WESSMAN, som också deltog i kongressen, skildrar här nedan sina intryck. Trots den ekonomiska krisen och lappos framfart hade nästan alla kvinnoklubbar sänt representanter. Detta glädjande förhållande berodde till stor del på den energiska agitationsverksamhet, som utförts un-

(Forts. sid. 42.)

Att behärska sin kropp är att behärska sina nerver!

kinetakursen i rörelsekonst utarbetad av Jeanna Falk och Viola W. Markelius Lektion 6

Vi ha redan förut talat om hur viktigt det är att verkligen lära känna skillnaden på spänning och avspänning. Ni skall denna gång få en serie övningar just för denna sak.

(Övning, som till att börja med göres utan musik.)

Rörelse 29. En gradvis skeende spänning av hela kroppen.

Utgångsställning: Ligg på knä på golvet med sammanböjd överkropp och pannan ned mot golvet. Var fullkomligt avspänd i hela kroppen och känn att ni vilar tungt! (Ligg gärna på ett mjukt underlag om ni har ömtåliga knän eller vrister!)

Börja nu sakta och segt att spänna uppifrån nacken! Lyft huvudet, räta ut ryggen, drag upp armarna, som om ni droge upp någonting tungt från golvet, räta på lårbenen så ni står på knäna. Händerna äro knutna och varje muskel i kroppen spänd. Släpp så plötsligt av alla muskler på en gång och fall slapp och avspänd tillbaka till utgångsställningen. (Upprepas!)

Följande rörelser göras till grundrytm I, (i mycket långsamt tempo!).

Rörelse 30. Avspänning och spänning åt sidorna.

Utgångsställning: Fötterna ett kort steg isär. Armarna över huvudet.

a) avspänning.

Kasta överkroppen avspänd direkt från sida till sida med armarna kvar över huvudet. Den sträckta sidans arm får inte falla framåt utan bibehålles över huvudet och hjälper till att tänja ut sidan så mycket som möjligt. Knäna svikta med i nigande böjningar! Passa på att ni inte svankar!

b) samma rörelse med avbrytande spänning.

Sidavslappningen kombineras med spänning på följande sätt:

På rytmens moment 1: avslappning åt vänster.

" " " 2: " " höger

" " " 3 och 4: spänning och stillstånd åt vänster med armarna över huvudet.

Upprepas sedan med spänningen åt motsatta hållet. (Avspänningen börjar då åt höger sida!)

Avspänningarna göras med böjda, mjuka knän. Spänningarna med sträckta knän och spända muskler.

Se till att ni inte svankar i sidböjningarna. I spänningarna skall hela kroppen — ben, säte, lår, magmuskler, armar — vara i intensiv spänning!

Vi ha förut — i lektion 4 — talat om de pendlande rörelserna. Vi skola nu försöka en benpendling där naturligtvis samma sak gäller: det är meningen att så litet kraft som möjligt skall användas. Benet bör inte sträckas mer än att rörelsen är styrd, så att det bibehåller sin bana och inte slänger hit och dit. Pendlingen sker upp från höftleden i långa, lugna, eleganta linjer!

Sätt igång efter grundrytm I, vanlig hastighet! Tag lätt stöd i väggen med ena handen om det behövs!

När ni kommit underfund med rörelsen går ni över till

Rörelse 31. Kombinerad benpendling och -spänning.

a) På 1 och 2 i takten pendlar ni framåt — bakåt.

På 3 avbryter ni pendlingsrörelsen — som påbörjats framåt igen — med en intensiv spänning framåt. Spänningen hålles kvar på 4 och över hela nästa takt.

Nästa gång pendlar benet bakåt — framåt och spännes intensivt bakåt.

An m.: Om man sjunger "Vi gå över daggstänkta berg...", blir det pendling framåt på "gå", bakåt på "ö...", spänning framåt på hela ordet "daggstänkta".

Således kommer varannan spänning framåt och varannan bakåt. Vid spänningen framåt ligger den huvudsakliga spänningen i lårmuskelnerna. Vid spänningen bakåt ligger den i höft och rygg. Försök då att komma så högt som möjligt och att hålla benet kvar i detta läge!

En rörelse som är litet svårare att beskriva noggrant är

b) samma rörelse i riktning snett framåt — utåt.

Pendling och spänning kombineras på samma sätt som i föregående rörelse. (Pendlingen snett framåt korsar över stödjebenet.) Vid utåtpendlingen skall knäet peka uppåt. Benet måste således vridas i höftleden och den linje som knäet tecknar i luften blir således böjd.

Ett par golvrörelser (utan musik) som stärker bukmuskulaturen får ni här som omväxling (glöm förresten inte bort lektion 2, där ni fick en del välgörande sådana!)

Rörelse 32. Benuppdragningar på golvet.

Utgångsställning: Ligg på rygg på golvet med benen slutna och sträckta. Böj knäna så mycket, att fotsulorna nätt och jämnt höjas över golvet.

a) Krök ett knä i taget och drag sakta foten intill kroppen med fotsulan hela tiden ett par millimeter över golvytan. När ena benet böjs, sträcks det andra, utan vila emellan. Foten får aldrig beröra golvet! Glöm inte att andas! Upprepa så länge ni orkar och vila sedan ett par ögonblick. Gå sedan över till:

b) Samma rörelse med båda benen på en gång.

Utföres på samma sätt, men med båda benen samtidigt. Då benen äro som mest böjda, drages bukmuskulaturen samman så att knäna ett ögonblick pressas upp i riktning mot hakan innan de sakta "stryka" tillbaka igen.

An m.: I dessa båda rörelser ligger hela kraften i magen. De verka också kraftigt på den s. k. "kalaskulan"!

Så till sist, innan vi sluta skola vi ta en serie verkliga uppgivningsövningar, som ni bör avbryta med några lugnande andnings- och armrörelser eller med vila på golvet (se lektion 2!), om ni blir anfådd och får hjärtklappning.

Rörelse 33 "Gå-på-platsen" med knäuppdragning.

Repetera först "gå-på-platsen" (rör. 16 i lektion 3)!

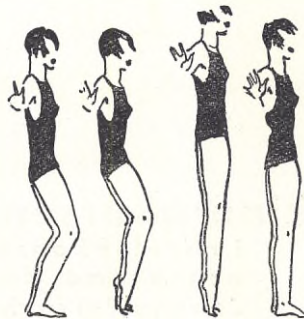
Utgångsställningen är dock litet olika. Armarna lyftas, lätt böjda till axelhöjd och ni skall hela tiden ha känsla av att de bära upp kroppen och göra den lätt. Gå på platsen med samma fotarbete som i rör. 16, men vid varje steg drar ni upp knäna så högt ni orkar. Först i **gång-hastighet**, sedan **dubbelt så fort** i språng!

An m.: Akta er för att luta överkroppen framåt och köra ut sätet!

Andning! Andas in med långsam armföring utåt — uppåt. Andas ut hastigt med en "pust" och släpp samtidigt med svikt armarna och överkroppen framåt-nedåt!

Rörelse 34. Svikt.

Fortfarande grundrytm I.

Utgångsställning: Håll ut båda händerna eller — ändå bättre — stöd dem i väggen framför Er. Fotspetsarna utåt!

a) mom. 1. Halv knäböjning på hela foten!
mom. 2. Lyft hämlarna från golvet utan att sträcka knäna!

mom. 3. Sträck knäna! (Ni reser er således.)

mom. 4. Sänk hämlarna!

Börja om igen!

Sträck vristerna ordentligt så de pressas fram!

Obs! Drag in sätet **väl** under er! Överkroppen rak!

b) **Drag samman rörelserna**, så de olika momenten gå över mjukt i varandra!

På mom. 1. Knäböjning-vriststräckning-knästräckning.

På mom. 2. sänk hämlarna.

c) **Gör hela rörelseserien på en gång** och dubbelt så fort. Stöt ifrån med fötterna, så att Ni sviktar upp och ned. Svikten övergår i små hopp till en hastig grundrytm I eller en vanlig pigg foxtrot, om ni har grammofon.

Dessa svikthopp kunna varieras på en mängd olika sätt: t. ex. genom att fötterna växelvis "landa" intill varandra och ett steg isär, genom att omväxlande sätta den ena foten framför den andra och slutligen genom att svikta på en fot och sparka med den andra (s. k. "tillergirl-hopp" m. m.).

Spänn av benen genom att ni går på platsen och växelvis låter höger och vänster ben falla avspänt till golvet.

Så var det som avslutning andningen i frisk luft, avtvättning och frotteringen!

Vi hoppas, att kineta-kursen förmått väcka ett behov av regelbunden kroppsrörelse hos er och att ni kommer att fortsätta träningen på egen hand efter de riktlinjer vi givit. Vi vilja därför ännu en gång upprepa, vad vi förut understrukt:

Träna hellre en kort stund — 5, 10 minuter — regelbundet var dag än en lång stund då och då, kanske med dagar och veckor emellan.

Och till sist:

LYCKA TILL MED FORTSATT TRÄNING!

Vem vill inte ha "några minuters skönhet var dag"?

Det är Kinetakursens handledning i fysisk träning, där man i utvidgad form från de lektioner i rörelseteknik, som förut publicerats i Morgonbris. Vill ni vara vänlig mot edra medsystrar, så ger Ni dem den vackert illustrerade lilla boken på julafton. Det är en trevlig och billig julklapp; den kostar bara 1 krona. Beställ den från Morgonbris Exp., Västmannag. 2, Stockholm 1.

Elev i arbete med uppsättandet av en helprotés.

Ett MODERNT yrke för kvinnlig ungdom

Låt utbilda Eder till kombinerad tandsköterska-tandtekniker. På mina kliniker komma under vårterminen 1933 att givas tre olika kurser för kvinnlig ungdom.

● Insänd nedanstående kupong och Ni erhåller illustr. prospekt.

TANDLÄKARE EMIL LINDBLADS
PRIVATKLINIKER
NYBROGATAN 37 - STOCKHOLM

Var god sänd mig kostnads- och portofritt samt utan förbindelse från min sida Edert illustrerade prospekt »Ett modernt yrke — för kvinnlig ungdom».

Namn

Adress

Poststation Mor.

... men så använder hon också

FALU-ÄTTIKA
St. Kopparbergs Bergslags A.B., Falun

Dialog (Forts. fr. sid. 36.)

Pius. Men Johanna — han tänkte i sitt rättskaffens sinne något helt annat — vad du kunde ha haft i tankarna.

Johanna. Varför tänker man alltid "annat", då det gäller flickor? Varför ger man dem icke förebilder, vid vilka de kunde stärka sitt mod och sin ande?

(Pius tiger).

Johanna. Ofta stod jag framför Domremy under den hemlighetsfulla boken och slingrade mina armar kring stammen och borrhade in pannan i barken och jämrade mig: Vem kan jag efterfölja? Vilken kvinna kan vara en hjältinna och bild och förebild för mig?

Och jag tänkte på ynglingarna, som i det judiska landet se gossen David framför sig, som vågade att kämpa mot Goliath. Eller jag tänkte på hur de kunde hänföras av den glänsande kung Ludvig, som drog till Jerusalem för att befria Frälsarens grav.

Eller — jag tänkte också på de unga engelsmännen, som kunde drömma om Richard Lejonhjärta... och snyftade: om vem drömde jag? Är jag då alldeles ensam?

Pius. Men ni flickor ha ju också bilder och förebilder i den heliga historien? Hade du aldrig hört talas om den ädla Ruth — i det judiska landet — Eller om lantgrevinnan Elisabeth?

Johanna. Om lantgrevinnan Elisabeth hade jag ingenting hört i Lothringen. Droghon — liksom vår kung Ludvig — till det heliga landet?

Pius. Nej, det gjorde hennes gemål.

Johanna. Då var hon ingenting för mig. Och, helige fader, Ruth, det är säkert ett exempel, som jag icke fick följa. Eller skulle jag utvälja mig en yngling i Maxey och säga till min svärmor: "Dit du går, dit vill jag också gå." Nej, helige fader, där hade jag måst säga. Kom, ni bourgognesare, — ni och vi — vi äro båda fransmän, vid Loire står fienden, vi skola driva dem ur landet.

Pius. Jag inser väl, Johanna, att varken den milda Ruth eller den medlidsamma Elisabeth hade kunnat stråla som en stjärna för dig i dina mörka stunder.

Johanna. Varför ha ni då inga riktiga förebilder för en tapper flicka?

Pius. Men Johanna, vet du då icke, att sedan världens skapelse hållas kvinnorna till att tjäna och icke till att strida?

Johanna. Helige fader Pius — du dväljes ännu på jorden. Där har ni bara era böcker och era traditioner, som båda icke äro så gamla. Men den som liksom jag kretsar i världsalldet, den möter ljuset från de avlägsnaste tider och stjärnor. Även det ljus, som en gång slocknat på jorden, möter mig ibland. Ett sådant ljus, ett sådant öga har sett och insupit mycket på sin näthinna, och nu svävar det som bild genom allt.

Men när människorna en dag ha lärt sig att rida hastigare på sina prismor och teleskop än ljuset, då skola de också lära att hinna upp jordebilderna på sin väg genom allt. Att se dem och tyda dem. Då måste människorna skriva en ny skapelsehistoria, fader Pius.

Pius. Stanna, Johanna, jag är en gammal man. Jag har icke velat ändra skapelsehistorien, då jag uttalade, Johanna de Arco — om hon också var annorlunda än de heliga kvinnor, som vi äro vana vid att dyrka — Johanna de Arco — dyrkans-

(Forts. sid. 44.)

Rekvirera PUB, JUL KATALOG

med över 500 olika förslag till julkappar sändes gratis om Ni nu skickar in nedanstående kupong i öppet kuvert, frimärkt med 5 öre.

PAUL U. BERGSTRÖMS A-B
Stockholm 3

Var god och sänd mig gratis Eder julkatalog.

Namn:

Yrke eller titel:

Postadress:

..... Mor.

BLOMMOR I ENKLA GLAS

Alla blommor är vackra. Men det finns tusen sätt att placera dem, så att de bli mindre vackra. Det är naturligtvis inte allom givet att vara blomsterdekoratör, men det finns några enkla regler, som vilken amatör som helst kan följa och nå ett gott resultat. Sätt aldrig mångfärgade blommor i mångfärgade, granna vaser. Och formen: Försök att alltid få den så litet tillkrånglad som möjligt. Det är blommorna, som skola lysa. Nu kanske man kommer med en invändning: Skall man då inte kunna sätta blommor till exempel i ett konstglas? Naturligtvis kan man det, men här gäller det de enkla blommorna, som man gärna vill ha på matbordet en vardag, även på köksbordet? Hela vår marknad svämmar för närvarande över av tyskt kinagods. Billigt och fult. Men nu i dagarna kommer Orrefors bruk att släppa ut blomsterställ. Det är cylindermåttiga, vita glas med en fullkomligt slät yta, i olika höjd och vidd.

Om man till exempel vill göra litet festligt i en föreningslokal, varför kan man inte då, i stället för att köpa de eviga krukväxterna eller palmerna, lägga sig till med en uppsättning av dessa glas till lösa blommor och placera det ena bredvid det andra. Ett långt, smalt rör kan man till exempel med fördel sätta i ett annat lägre och vidare, för att få en god effekt. Det behövs inte massor av blommor för att göra något vackert med en sådan serie glas. De håller åt blommorna så lagom upptill, genom att de inte vidgar sig, eller stryper åt onödigt, som annars ett otal enkla glas har benägenhet för att göra.

Man kan naturligtvis köpa ett enda glas av denna typ. Då blir det ingen blodig utgift, eftersom de kosta 1:50—3 kr. När man besöker någon på ett sjukhus och har med sig en knippa blommor, hur ofta händer det inte, att syster får komma med en tillbringare, för att alla glas redan är upptagna. Nu kan man ge blommor med sitt ställ, och det är ändå ingen present! Dessa vaser är ett diskret komplement till blommorna. Om de ännu inte finnas hos glas- eller blomsterhandlarna, så bed dem att de tar hem dem. Vi kan väl få ha en egen mening om vad som är praktiskt och vackert. Och det kan verkligen vara på tiden att vi reagerar mot allt tyskt kinagods.

Romaner och Noveller

Hans Botwid
Värna

Roman. Häft. 4:75.

Olle Hedberg

**Får jag be om
räkningen**

Roman. Häft. 5:75; inb. 7:50.

Gurli Hertzman-Ericson

**Ett gammalt hus
skall rivas**

Roman. Häft. 5:25; inb. 7:—.

Elisabeth Högström-Löfberg

Se men inte röra

Noveller. Häft. 4:50; inb. 6:—.

Knut Stenring

Ludvig Lyra

Roman. Häft. 5:50; inb. 7:25.

Astrid Värning

Skeppet Viktoria

Noveller. Häft. 4:75; inb. 6:50.

Ludwig Lewisohn

Makarna Crump

Roman. Häft. 6:50; inb. 8:—.

Resor

Fredrik Böök

Resa till Schweiz

Ill. Häft. 7:50; inb. 10:—;
halvfr. band 15:—.

Willy Falkman

**På spår efter
Knud Holmboe**

Ill. Häft. 6:—; inb. 7:75.

Knud Holmboe

Öknen brinner

Ill. Häft. 7:50; inb. 9:50.

Prins Wilhelm

Korsikanskt

Ill. Häft. 8:—; inb. 11:—; halvfr.
band 15:—. Numr. bibl.-uppl.
häft. 14:—; kalvperg. 22:—.

William C. White

Ryssar

Häft. 6:75; inb. 8:25.

NORSTEDTS

*Två
oskiljaktliga*

Piffa upp maten med
Slotts-Senap

alltjämt oöverträffad

Ingen efterapning
kan ersätta den!

Finnes överallt.

Vår
Jul-Senap
tillhör
Julbordet

A·B UPSALA ÄTTIKSFABRIK
KUNGLIG HOVLEVERANTÖR

Nyhet i Sverige (Forts. från sid. 38.)

der åren 1929—1931. Ett femtiotal föredragshållare hade då verkat ute i bygderna och under dessa tre år hade man hållit 1.305 föredrag med en åhörarskara av 146.682. I denna upplysningsverksamhet ingår kurser i hemhushållning, barnavård och nykterhet, till vilka förbundet får anslag av staten. Trots livaktigheten att delta i möten och kurser har förbundet icke vunnit större anslutning från kvinnornas sida. Men kanske man i stället bör säga att trots den stora arbetslösheten — över 100.000 gå arbetslösa — har förbundet lyckats hålla ställningen. Lappo orsakar också stora svårigheter med sin hänsynslösa framfart även mot kvinnorna. På många platser kunna inte möten hållas, eftersom lappo spikat igen eller sprängt sönder samlingslokalerna. Denna terror utövar naturligtvis ett starkt tryck på rörelsefriheten. Som exempel kan nämnas att i år kunde internationella kvinnodagen inte firas på mer än 20 platser, då den eljest firas på 100. Kontakten med utlandet är för övrigt mycket livlig och man diskuterar alla frågor som behandlats på internationella socialistiska kvinnokonferenserna. Alltså bl. a. de sociala omvårdnadsfrågor som inom vårt förbund diskuterats under många år, såsom moderskaps- och barnavårdsfrågor och olika försäkringsfrågor. Hilja Pärssinen har under senaste riksdagen motionerat om allmän folkpensionering, förbättrad olycksfallsförsäkring och statsunderstöd åt sjukkassorna, arbetslöshetsförsäkring och pension till änkers och andra ensamställda mödrars barn. Kongressen gav sin enhälliga anslutning till dessa frågor framförande i riksdagen.

Något fullkomligt nytt var frågan om födelsekontroll och därmed sammanhängande spörsmål. Det beslöts också att upprätta en blomsterfond inom förbundet. I stället för blommor sändes vid namnsdagar ett gratulationskort, för t. ex. 2.—kr. och vid mera högtidliga tillfällen en adress för insänt belopp. De inkomna medlen avsätts till en fond för upprättandet av ett kvinnoförbundets barnhem, varom beslut fattades redan vid föregående kongress. Liksom i Sverige har de borgerliga infört firandet av »Mors dag» eller »Mödrarnas dag». Men i Finland stannar inte firandet av dagen inom hemmen utan göres till en propagandaday för olika syften. Våra kamrater har också därför börjat fira dagen

och samlat kvinnorna till stora möten, då de fattiga mödrarnas olika problem behandlats. Vid sådana möten har de socialdemokratiska kvinnornas krav på såväl moderskaps hjälp som pensionsfrågan för ensamställda mödrars barn vunnit genklang. Dessa möten ha blivit mycket populära och livligt besökta.

Det var en diger och instruktiv dagordning som kongressen hade att behandla. Kongressen slutade dock i god tid och kunde på aftonen i lugn och trevnad samlas till en liten avskedsfest.

Förbundsmedlemmarna vilja gärna se sig om när de komma till Helsingfors och inhämta lärdomar för det sociala arbetet i hembygden. Nästan varje förmiddag eller kväll var därför anslagen till besök å de kommunala välfärdsföretagen. Mest intressant för mig blev besöket å arbetsstugorna för arbetslösa kvinnor, då ju i Stockholm frågan om beredande av arbete åt arbetslösa kvinnor är aktuell genom fru Visborgs motion i stadsfullmäktige och 100.000 blevo hänvisade härtill. Sjuhundra femtio kvinnor arbetade här i olika lag, fyra timmar åt gången. Under tiden fingo de två mål mat och i kontanter omkring en krona om dagen. Det var hembiträden, sömmerskor, byggnadsarbeterskor och kvinnor från många andra arbetsområden, som genom arbetsförmedlingen blevo hänvisade till dessa arbetsstugor. Arbetet var av olika art, sömnad, stickning, vävning av mattor och ryor, hushållsarbete m. m. Det var ingen lätt sak att finna på lämpligt arbete åt alla dessa kvinnor, varav många voro helt ovana vid något som helst inomhusarbete. Men om nöden är uppfinningarnas moder, så visade den sig här också ha funnit den rätta personen att taga vara på möjligheterna. Under den gångna kongressperioden har förbundet lidit många svåra personliga förluster. Icke mindre än tre av förbundsstyrelsens sju medlemmar hade gått hädan. Hilda Seppäläs hastiga bortgång var mycket kännbar för förbundet och hon sorjes djupt av kamraterna. Hon var en ovanligt duglig kraft och arbetade energiskt och entusiastiskt för förbundets framgång. Att finna en ersättare var icke lätt. Men Miina Sillannää åtog sig försöket. Hon och Hilda Seppälä ha arbetat samman under alla de år Miina S. varit förbundets ordförande.

Miina Sillannää är som vi alla veta en mycket beprövad kraft. Inom hembiträdeskåren har hon utfört en verkligt stor gär-

Skogens ättika

finner genom sin mil-
da och goda smak
allt flera vänner

i svenska hem

SKOGENS KOLAKTIEBOLAG, ROLLNÄS.

ning för dess organisering och höjandet av arbetsvillkoren. Hon är ledamot av riksdagen alltsedan kvinnorna 1907 fingo rösträtt. Hon har också innehaft en ministerportfölj. Under de senaste tjugua åren har hon varit inspektris inom det stora kooperativa företaget Elanto restaurangrörelse

Trött?

vid minsta ansträngning?
Försök då den stärkande
och av läkare rekommenderade järnmedicinen

Fås å alla apotek

IDOZAN.B.

och företog 1930 en resa till Amerika för att studera de stora folkrestaurangernas rationella serveringsmetoder och skötsel. Att hon nu lämnade detta företag för att helt ägna sina krafter åt förbundet är värt en honnör. Må förbundet gå framåt och vinna kvinnorna för socialdemokratin.
Signe VESSMAN

och nöjd blir varje husmor över ett riktigt lyckat bakverk. För att på förhand vara säker på ett lyckat resultat använder hon därför endast Rumford — världens tillförlitligaste bakpulver — det kostar så litet men betyder så mycket.

RUMFORD

hälsosamma kalciumfosfat-bakpulver.

NÄR NI BEHÖVER

VICHY - ELLER
SODAVATTEN

RING DÅ

KOOP. MINERALVATTENFABRIKEN THOR

TELEFON SÖD. 156 11, SÖD. 336 11

HEMSÄNDES DIREKT
EFTER ORDER

ARBETARBODENS DAMEKIPERING

Holländaregatan 7

säljer till lägsta pris Dam- & Barnkoftor.
Dam- & Barnunderkläder. • Extra starka
barnstrumpor.

I julmånaden

med vinterväder, kyla och rusk behöver Ni något som piggar upp och håller förkylningen borta.

Köp Läkerol när Ni står framför disken
— den hindrar hostan och Ni undgår risken
att hes, förkyld och snuvig möta julen,
ty Läkerol är alltfjämt lika kul, den.

Dialog (Forts. fr. sid. 41.)

värda. Hon har uppfyllt Guds vilja, som är högre än allt mänskligt förnuft. Även jag ville uppfylla Guds vilja, och jag har i bön igenkänt och i bön beslutat: Johanna, dyrkansvärd!

och förebild. De skola icke mer vara så övergivna i sitt himmelska uppdrag, som du varit, heliga flicka.

Johanna. Och skola hädanefter de flickor, som äro begävade med en kallelse, också lättare finna tro än jag fann i Vauxcouleurs och i Chinon?

Pius. Ack, Johanna, eftersom man då ännu trodde — så tror man också lättare på en flickas himmelska kallelse än det vore möjligt i våra dagar.

Johanna. Men det är ju förskräckligt, fader Pius. Du sade, att nu tror man icke på flickornas tappra natur, och nu tror man håller icke på deras himmelska kallelse? Då levde jag alltså hellre i nådens år 1429 bland mina soldater, som trodde på mig.

Pius. Och blev då också hellre bränd i nådens år 1431 än om du i dag fick ett uppdrag av Gud och ingen skulle tro dig — men ingen heller bränna dig?

Johanna. Gud vet, att jag hellre ville segra och lida än att utan seger dö i min säng. Om det också var förskräckligt att bli bränd, fader Pius — hemskt och förfärligt, så är det i alla fall så länge sedan och nu är det egendomligt ljuvt, när fransmännen anropa mig i sitt betryck.

Pius. Det är icke bara fransmännen, som skola anropa dig, Johanna. Jag har förklarat dig dyrkansvärd för hela kristenheten på jorden...

Johanna. Men skola då verkligen också utlänningarna dyrka mig? Kanske till och med engelsmännen?

Pius. Johanna — om utlänningarna skulle tveka — skola de utländska kvin-

norna erkänna bilden, förebilden, hjältinnan, som jag ställt upp åt dem med ordet: venerabilis.

(Det kommer en skugglik skara av kvinnogestalter med beslöjade huvuden och lutade mot jorden)

Pius. Vilka gestalter, vilka ansikten tränga sig i vår krets, Johanna?

Johanna. Jag känner igen dem alla, helige fader, det är sådana, vars aska ströddes i Seinen liksom en gång min. Icke häxor, helige fader. Bara ödesmärkta kvinnor — av anden utvalda — och sedan brända. Och deras aska...

Pius. Alla dessa kvinnors aska ströddes i Seinen?

Johanna. I Seinen eller Tibern, i Themsen eller Ebro, i Spree eller Volga eller också i sundet vid Korinth.

Pius. Ack, Johanna, nu inser jag, att det icke är idel verkligen brända. Det är de flickor och kvinnor, som begävat med

Låt inte pengarna rulla...!

spar halva biljettpriset genom att gå in i

Skådebanans publikorganisation

Johanna. Helige fader — vad har du gjort?

Pius. Jag har efter vad jag tror givit de kvinnor, som skola komma, en ny bild

1607

En Skultuna-upsättning

lämplig julgåva.

Ni kan välja mellan 5 olika serier till priser från 30 till 160 kronor.

Skultuna

Finns i alla järn- och bosättningsaffärer.

ett uppdrag av Gud men som vi icke läto handla och segra, emedan vi icke voro vana att tro på de kvinnliga människornas tappra natur och icke heller på deras himmelska kallelse.

På julbordet:

UPLANDSKUBBEN

har vunnit ständigt ökad efterfrågan på grund av sina förträffliga egenskaper. Hälsosamt, näringsrikt och hållbart bevarar det sin goda smak till sista skivan.

UPLANDSKUBBEN A.-B.
Stockholm • K. 353 70 o. K. 353 80

På julbordet:
Uplandskubben.

ÖSTERMALMSTORGS
TANDKLINIK

ÖSTERMALMSTORG 4 • STOCKHOLM
Öppet 8 fm.—8 em. Tel. Ö. 383

Billig tandvård - Fri rådfrågning
Modern utrustning - Röntgen

Karin Antoni Sven Schönström
Legitimerade Tandläkare.

Medlem av Soc.-Dem. Kvinnoförbundet
10 % rabatt.

Håret är för dyrbart

Syster Ellas Champonpulver finnes i 8 olika sammansättningar och bland dem just det Ni behöver för Edert hår.

att experimentera med!

”-man vet vad man har, men ej vad man får”.

Exkejsarinnan Zitas av Österrike förutvarande hårfrisör, B. Szemere, säger:

”Syster Ellas Champonpulver har jag funnit äga den sammansättning och den noggrannhet vid uppvägning, blandning och tillredning, som är ett huvudvillkor för att champoneringen skall göra ett hår full rättvisa.”

Finns det någon som helst rimlig anledning att riskera sitt hår med preparat, som icke har genomgått den prövning Syster Ellas Champonpulver gjort?

NEJ! — Håret är för dyrbart att experimentera med. — Håll Eder därför alltid till

Syster Ellas Champon-Pulver

SVENSKT FABRIKAT —
ÖVERLÄGSEN KVALITET

**Solidar
Mjölcentralen
och
Kolkoks**

ha över
15,000
husmödrar
som medlemmar.

MALMÖ

Spännande

romaner,
intressanta
artiklar
— veckans
bästa
läsning
i

Hemmets Journal

Provnummer gratis.

+ **Lycklig familj**
blir det om inköp göres av
våra sjukvårdsart. Priskurant på beg.
J. JONASSONS SJUKVÅRDSAFFÄR
Skolgatan 21 MALMÖ Telefon: 31 77

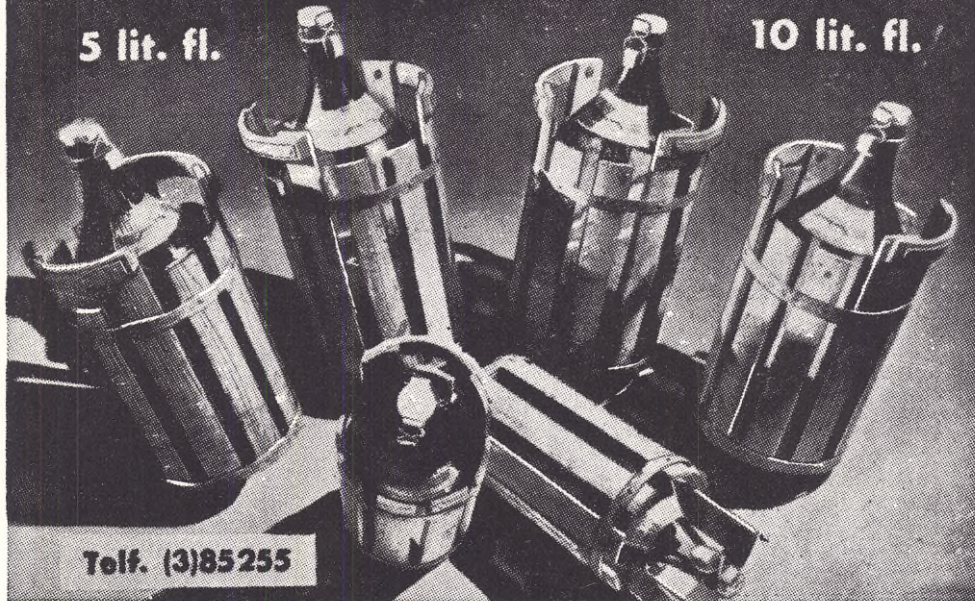
ARBETET

■
Ledande nyhets-
och annonsorgan

GRÖNWALLS MÅLTIDSDRICKA

5 lit. fl.

10 lit. fl.

Telf. (3)85255

**Södermanlands
Enskilda Bank**

Solidarisk Bank
Grundad 1865

Kontor i Stockholm:

Regeringsgatan 18
Norrländsgatan 8-10
Humlegårdsgatan 2
Hornsgatan 66 A

Slussplan 1-3
Kungsgatan 60
Uppländsgatan 1
Odengatan 52

Damväskor,

reseffekter, köpas för-
delaktigast i

HALLGRENS SPECIALAFFÄRER

Bergsgatan 2 } Malmö.
Östra Förstadsgat. 2 }
Klostergatan 9, Lund.

Bermans

Beklädnadsmagasin

Rekommenderas för julinköp.

Telefon 4893. Södra Förstadsgatan 30.

Dr. RICHARD WEISS

Fertilitinets

det mest effektiva medlet mot för **tidigt åldrande**, osviktigt verksam mot **neurasteni, hysteri** och **klimatoriska störningar**.

Fullkomligt **oskadligt** och fri från biverkningar.
Rekommenderas varmt av läkare- auktoriteter.
Säljes endast å apotek i originalförpackningar.
Pris Kr. 4:75 pr glas om 40 tabletter. Kr. 8:75 pr glas om 100 tabletter. Tillskriv general-representanten:

Hormo-Farma,
Postbox 1178, Stockholm 16

Damernas inre och yttre förnygring, ny hy och rynkornas försvinnande, borttagande av olustkänslan utan operation eller tröttande behandlingar uppnås vid användande av läkarvetenskapens senaste och uppseendeväckande

Mono-Hormon-preparatet

HORMO-FARMA, Postbox 1178, Sthlm 16.

Var god sänd omgående mot postförskott
..... st. glas med tabletter.

Namn:

Adress:

Postadr.:

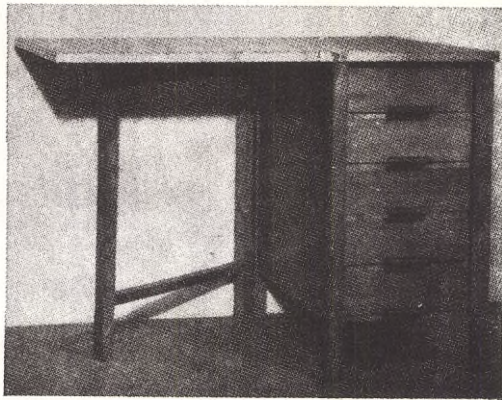
BLIV MEDLEM

av Sveriges socialdemokratiska kvinnoförbund!

På omkring 300 platser i landet har förbundet avdelningar.

Närmare upplysningar för vinnande av medlemskap erhålles å förbundets expedition, Västmannagat. 2, n. b., Stockholm. Tel. 188 86.

Ordf. fru Signe Vessman besvarar skriftliga förfrågningar.

MODERNA MÖBLER FÖR
SMÅLÄGENHETER

Hyresgästernas Möbelaffär
BRUNKEBERGSTORG 14, Stockholm

Elden under askan

(Forts. från sid. 19.)

med nervösa händer upp ett glas vatten och sköt sedan hela högen av små vita papperslappar åt sidan.

Det var som om den lilla gestalten blivit rakare och mera målmedveten. Stämman vann i kraft och uttrycksfull skärpa. Hon lämnade de gamla trampade och nötta stigarna. Hon talade inte om frihet, broderskap och jämlikhet, inte om politik och inte heller om klassamhället, men hon talade som en människa till människor. Hon talade om modet, kraften och offerviljan och om den sammanhållning som svetsar ihop jordens millioner arbetslösa. Hon talade om den ungdom som trots tidens hårda nöd och

J. F. Broms & Son

15 Norrlandsgatan
STOCKHOLM

TELEFON: 34 52, Norr 50 99

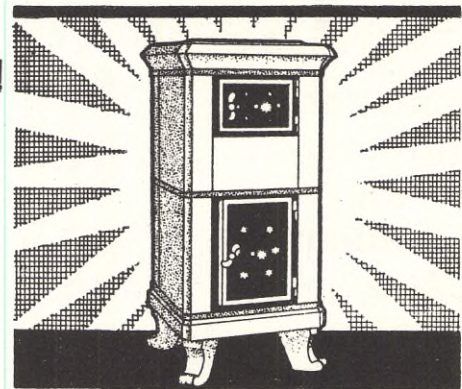
Specialaffär i vegetariska
och dietiska livsmedel.

INFORDRA PRISLISTA

Order till landsorten expedieras omgående.

verklighetens brutala järngrepp, måste hålla idealens fana högt, om icke allt vad den trott på och satt sin lit till skulle grusas och förintas. Orden fyllde plötsligt hennes medvetande och sprungo fullrustade över hennes läppar. Det var något i deras ungdomligt starka klang som fann resonans och gensvar. När hon tystnade bröt bifallsåskan lös. Hon hade vunnit dem. Hon hade talat så att de förstått, ord som hade makten att lysa och värma, men med den ödmjukhet som tacksamheten föder, sade hon sig också att hon fått oändligt mycket mera än hon givit, och att det var deras tro som fyllt hennes tomma själ med ett nytt och rikt innehåll.

Elda
ekonomiskt!

Använd

HANDÖLS Täljstenskaminer

Vacker prisvärd svensk kvalitetsvara

Föras av Eder leverantör

HANDÖLS NYA TÄLJSTENS- OCH
VATTENKRAFTS AKTIEBOLAG

Birger Jarlsg. 33, Stockholm

morgonbris

utkommer den 1:sta i varje månad.

TIDNING FÖR

Sveriges
socialdemokratiska kvinnoförbund.

REDAKTÖR och ANSVARIG

UTGIVARE: Kaj Andersson.

REDAKTION och EXPEDITION:
Västmannagat. 2 n. b., STOCKHOLM
Tel. 18882 och 18886. + POSTGIRO
Nr 50196.

PRENUMERATIONSPRIS: Helt år kr.
3:—; lösnummer 25 öre. Prenumeration kan även ske på posten.

ANNONSPRIS:

Före och i text 50 öre per mm.
Efter text 40 " " "

Sista sidan:

1/1 sida kr. 450:—.

1/2 sida kr. 225:—.

Innersida kr. 390:—.

Morgonbris

prenumeranter

förnya i tid Eder prenumeration för nästa år!
Ring 18882 eller 18886!

En utmärkt god kaffebländning till ett billigt pris är H. A. B. Delphins

"Gott Kaffe"

Försök det och Ni blir Nöjd.
3 kg. levereras fraktfritt.

H. A. B. DELPHIN, STOCKHOLM 1

Sänd mot postförskott kg. av Eder rostade kaffebländning »Gott Kaffe» à kr. 3:40 pr kg.

Namn:

Titel:

Adress: M.

Den bästa
julklappen!

Ett presentkort från
Kooperativa
Syfabriken Linnea
Barnhusgatan 20

För mycket av det goda brukar man säga om allt för barnrika familjer. Lagom är bäst för lyckan och harmonin i äktenskapet. Rekvirera vår fria Litteratursats MB som sändes förseglad mot 45 öre till porto.

NILS ADAMSSON

Jakobsгатan 22, Stockholm 1.

S:t Görans Begravningsbyrå

Jenny Larsson

Fleminggatan 60

Tel. K. 4724.

★

Ombesörjer allt vid dödsfall

Eldbegängelser

Balsameringar

Svenska

strumpor i ylle och silke med ovanstående märke uppskattas av varje dam för sin elegans och stil. Begär även Ni **Westerholms-strumpan.**

AKTIEBOLAGET NORRKÖPINGS TRICOTFABRIK

Demonstrera

din avsky mot ungdomens förärvare — spritmarodörerna!

Bilda

aktionskommittéer mot smugglingen!

Leanogin

Smärt, ung och graciös

genom användandet av Leanogin-Dragees efter Dr. R. Weiss.

För första gången har ett

Hormon-preparat

på vetenskaplig grund skaffats, vilket verksamt bekämpar orsaken till fetma.

Leanogin-Dragees innehåller just de nödvändiga hormoner och safter för fetmans försvinnande och körtlarnas förnyade funktion.

Allt överflödigt fett avlägsnas utan skadliga biverkningar och återger kroppen dess ungdomliga fasthet.

Gör ett försök. Pris Kr. 6:25 pr glas om 50 tabletter. Kr. 3:50 pr glas om 25 tabletter. Fås å alla apotek.

Tillskriv general-representanten:

Hormo Farma,

Postbox 1178, Stockholm 16.

Hormo-Farma, Postb. 1178, Sthlm 16.

Var god sänd omg. mot postförsk. st. glas med tabletter.

Namn:

Adress:

Postadr.:

**laga mat och
laga kläder
är produktivt
arbete**

Ibland känslösamt uppskattat, ibland överlägset förbisett — det är ungefär vad husmor brukar få hålla till godo med ifråga om värderingen av sitt arbete. Men husmors arbete är produktivt, även hon bidrar till familjens inkomst, när hon lagar mat och håller hemmet i stånd. Det husliga arbetet är ett yrke liksom andra yrken, för övrigt av utomordentlig nationalekonomisk betydelse. Varje husmor och var för inte också varje äkta man skulle ha gott av att läsa

Laura Harmajas

utomordentliga lilla skrift

Husmoderns ekonomiska gärning

I varje bokhandel kronor 0:65

K F:s bokförlag

**Ett
överdådigt
gott
kaffe**

**GEVALIA -
BLANDNING**